

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід),
методика його складання та використання в управлінні**

Виконала:

Подгорський Володимир Павлович
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Довжик Олена Олександрівна
доцент кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Шаповал Юлія Олександрівна
бухгалтер ТОВ «Сумські телекомсистеми»

Суми – 2022

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і
оподаткування»

З

а

т

в

е

р

д

ж

у

к

:

Завідувач кафедри

М

.

І

.

Г

о

р

д

і

є

н

к

о

« 21 » вересня

2021 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Подгорському Володимирі Павловичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), методика його складання та використання в управлінні.

2. База практичного дослідження:

ТОВ «Сумські телекомсистеми» м. Суми

керівник роботи **Довжик Олена Олександрівна, к.е.н., доцент**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

04.05. 2022 р. № 498-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 12 грудня 2022 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри
синтетичного та аналітичного обліку,
статутні та

установчі документи, фінансова,
статистична та податкова звітність,
законодавчо -

нормативні акти з питань обліку,
оподаткування, формування показників
звітності,

монографії, фахові наукові статті та
доповіді на міжнародних науково-
практичних

конференціях з питань сучасного стану та
вдосконалення обліку, аналізу,
оподаткування

та контролю фінансових результатів
підприємства.

**5. Зміст розрахунково-пояснювальної
записки (перелік питань, які потрібно
розробити):**

дослідити теоретичні основи формування
фінансового результату на досліджуваному
підприємстві;

вивчити законодавчо-нормативну базу та
інформаційне забезпечення з теми
дослідження;

провести підбір та аналіз наукових
літературних джерел з тематики
дослідження;

навести організаційно – економічну
характеристику Товариства з обмеженою
відповідальністю «Сумські
телекомсистеми»;

розкрити особливості використання даних
Звіту про фінансові результати в управлінні
бізнес-суб'єктом;

надати пропозиції щодо вдосконалення
методики формування Звіту про фінансові
результати для досліджуваного
підприємства.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	вересень 2021 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	жовтень - грудень 2021 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	січень-липень 2022 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2022 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	листопад 2022 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	грудень 2022 р.	
7.	Опрацювання	01-08 грудня	

	зауважень керівника, перевірка на автентичність	2022 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	09-15 грудня 2022 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедру, деканат	16 грудня 2022 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	16-25 грудня 2022 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	26 грудня 2022 р.	
Здобувач вищої освіти за другим (магістерським) рівнем			Подгорський В.П.

Керівник роботи	_____	<u>Довжик О.О.</u>
Перевірку на автентичність проведено.	_____	<u>Баранік Н.М.</u>
Кваліфікаційна робота допущена до захисту		
Гарант освітньої програми	_____	<u>Назаренко І.М.</u>
Декан факультету економіки і менеджменту	_____	<u>Лищенко М.О.</u>

Анотація

Подгорський В.П. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), методика його складання та використання в управлінні. – Рукопис

Кваліфікаційна робота на здобуття ОС «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», Сумський національний аграрний університет, Суми, 2022.

Ефективність управління економічними процесами на макро- і мікрорівнях значною мірою залежить від достовірності, повноти, доцільності та своєчасності інформації про характер і масштаби економічних процесів, наявності і використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, формування фінансових результатів та напрями використання прибутку. Одним з основних джерел цього інформаційного забезпечення мають бути фінансові звіти, а саме Звіт про фінансові результати.

Основним питанням для поточних і потенційних користувачів є контроль фінансової звітності та надійності її показників. Однак її вирішення поки не є однозначним шляхом.

Метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів складання Звіту про фінансові результати підприємства за національними та міжнародними стандартами та використання його показників в управлінні, а також розробка шляхів удосконалення цих процесів.

Завдання кваліфікаційної роботи: визначити призначення Звіту про фінансові результати та його структуру; уточнити вимоги до інформаційного наповнення звіту про фінансові результати підприємства; охарактеризувати фінансову та господарську діяльність на ТОВ «Сумські телекомсистеми»; визначити інформаційне забезпечення і порядок формування показників Звіту про фінансові результати; дослідити методику підготовки Звіту про

фінансові результати підприємства; дослідити зарубіжний досвід розкриття інформації про фінансові результати у звітності і трансформація фінансової звітності; визначити можливості використання фінансової звітності при обґрунтуванні управлінських рішень; розробити напрями використання Звіту про фінансові результати в управлінні прибутком підприємства; дослідити організацію і методика формування внутрішньої звітності про фінансові результати підприємства.

Для досягнення поставленої мети та розв'язання окреслених завдань в кваліфікаційній роботі використано сукупність методів дослідження: системного; абстрактно-логічного; історичного; аналізу й синтезу, індукції та дедукції; монографічного; графічного й табличного; функціонально-вартісного й статистичного аналізу; порівняльного аналізу.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи виступили офіційно оприлюднена фінансова звітність ТОВ «Сумські телекомсистеми» м. Суми, нормативно-правові акти; монографії, наукові статі та інші видання вітчизняних та зарубіжних дослідників; власні розрахунки, дослідження та спостереження з проблем формування, подання та використання Звіту про фінансові результати при обґрунтуванні управлінських рішень.

Наукова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Обсяг основного тексту складає 82 сторінки, робота містить 8 таблиць, 29 рисунків та 3 додатки; список використаних джерел налічує 34 найменувань на 4 сторінках.

Ключові слова: звіт про фінансові результати, фінансові результати, доходи, витрати, прибуток, міжнародні стандарти фінансової звітності, національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку.

Annotation

V. Podhorskyi, Report on financial results (Report on total income), the method of its preparation and use in management. - Manuscript

Qualifying work for the Master's degree in the specialty 071 "Accounting and taxation", Sumy National Agrarian University, Sumy, 2022.

The effectiveness of managing economic processes at the macro and micro levels largely depends on the reliability, completeness, expediency, and timeliness of information about the nature and scale of economic processes, the availability and use of material, labor, and financial resources, the formation of financial results and directions for the use of profit. One of the main sources of this information support should be financial reports, namely the Report on financial results.

The main issue for current and potential users is the control of financial reporting and the reliability of its indicators. However, its solution is still a not unambiguous way.

The purpose of writing the qualification work is to study the theoretical and practical aspects of drawing up the Report on the financial results of the enterprise according to national and international standards and the use of its indicators in management, as well as the development of ways to improve these processes.

The task of the qualification work: to determine the purpose of the Report on financial results and its structure; specify the requirements for the information content of the report on the financial results of the enterprise; to describe the financial and economic activity of "Sumsky Telecomsystems" LLC; to determine the information support and the procedure for forming the indicators of the Report on financial results; to investigate the method of preparation of the Report on the financial results of the enterprise; to investigate the foreign experience of disclosing information about financial results in reporting and the transformation of financial reporting; determine the possibilities of using financial statements when justifying management decisions; to develop directions for using the Report

on financial results in managing the company's profit; to investigate the organization and methodology of internal reporting on the company's financial results.

To achieve the set goal and solve the outlined tasks in the qualification work, a set of research methods was used: systematic; abstract and logical; historical; analysis and synthesis, induction and deduction; monographic; graphical and tabular; functional-cost and statistical analysis; comparative analysis.

The information base for the qualification work was the officially published financial statements of "Sumsky Telecomsystems" LLC, legal acts; monographs, scientific articles, and other publications of domestic and foreign researchers; own calculations, research, and observations on the problems of formation, presentation, and use of the Report on financial results when justifying management decisions.

The scientific work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of used literature, and appendices. The volume of the main text is 82 pages, the work contains 8 tables, 29 figures, and 3 appendices; the list of used sources includes 34 names on 4 pages.

Keywords: report on financial results, financial results, income, expenses, profit, international standards of financial reporting, national provisions (standard) of accounting.

ЗМІСТ

	ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ	13
1.1	Інтерпретація понять пов'язаних з формуванням фінансового результату	13
1.2	Нормативне регулювання складання та подання Звіту про фінансові результати підприємства	17
1.3	Теоретичні аспекти формування Звіту про фінансові результати суб'єкта господарювання	21
РОЗДІЛ 2	ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА	25
2.1	Характеристика фінансової та господарської діяльності на ТОВ «Сумські телекомсистеми»	25
2.2	Методика підготовки до складання Звіту про фінансові результати	34
2.3	Вдосконалення методики формування Звіту про фінансові результати для досліджуваного підприємства	39
РОЗДІЛ 3	ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТАИ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕС-СУБ'ЄКТОМ	47
3.1	Можливості використання фінансової звітності при обґрунтуванні управлінських рішень	47
3.2	Використання Звіту про фінансові результати в управлінні прибутком господарюючого суб'єкта	56
3.3	Формування внутрішньої звітності про фінансові результати підприємства	64
	ВИСНОВКИ	76
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
	ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективність управління економічними процесами на макро- і мікрорівнях значною мірою залежить від достовірності, повноти, доцільності та своєчасності інформації про характер і масштаби економічних процесів, наявність і використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, формування фінансових результатів та напрями використання прибутку. Одним з основних джерел цього інформаційного забезпечення мають бути фінансові звіти, а саме Звіт про фінансові результати.

Якщо первинне оформлення господарських операцій шляхом належного документального підтвердження та подальшої систематизації на рахунках бухгалтерського обліку дозволяє швидко контролювати хід господарської діяльності за окремими напрямками роботи підприємства, то Звіт про фінансові результати містить інформацію про підсумки роботи підприємства. В умовах ринкової економіки роль бухгалтерського обліку полягає у формуванні найбільш достовірної інформації про фінансовий стан і фінансові результати діяльності організації, а звітність є засобом комунікації на національному та міжнародному ринках. Крім того, розвиток економічної інтеграції вимагає єдиного розуміння економічних показників, що формуються в системі бухгалтерського обліку та відображаються у фінансовій звітності.

У зв'язку з цим в Україні посилилася увага до питань достовірності бухгалтерського обліку та контролю над фінансовою звітністю. Основним питанням для поточних і потенційних користувачів є контроль фінансової звітності та надійності її показників. Однак її вирішення поки не є однозначним шляхом. Безумовно, актуальними виступають порядок формування, подання Звіту про фінансові результати за національними та міжнародними стандартами, використання Звіту про фінансові результати при обґрунтуванні управлінських рішень.

Науковому-практичному супроводженню даного питання присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких Бутинець Ф. Ф. [4], Завгородній В.П. [8], Мочерний С. В. [15], Опарін В. М. [19], Покропивний С.Ф. [22], Ткаченко Н. М. [24], Труфіна Ж.С. [25], Худолій Л. М. [28]. Беручі до уваги значні внески вчених в розвиток даної наукової тематики, відкритими лишається питання щодо змісту поняття «фінансові результати», особливостей формування, подання Звіту про фінансові результати за національними та міжнародними стандартами, використання Звіту при обґрунтуванні управлінських рішень.

Метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів складання Звіту про фінансові результати підприємства за національними та міжнародними стандартами та використання його показників в управлінні, а також розробка шляхів удосконалення цих процесів.

Відповідно до поставленої мети кваліфікаційної роботи передбачено вирішення наступних завдань:

- визначити призначення Звіту про фінансові результати та його структуру;
- уточнити вимоги до інформаційного наповнення Звіту про фінансові результати підприємства;
- охарактеризувати фінансову та господарську діяльність на ТОВ «Сумські телекомсистеми»;
- визначити інформаційне забезпечення і порядок формування показників Звіту про фінансові результати;
- дослідити методику підготовки Звіту про фінансові результати підприємства;
- дослідити зарубіжний досвід розкриття інформації про фінансові результати у звітності і трансформація фінансової звітності;
- визначити можливості використання фінансової звітності при обґрунтуванні управлінських рішень;

- розробити напрями використання Звіту про фінансові результати в управлінні прибутком підприємства;
- дослідити організацію і методику формування внутрішньої звітності про фінансові результати підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування, подання та використання Звіту про фінансові результати при обґрунтуванні управлінських рішень.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти формування, подання Звіту про фінансові результати за національними та міжнародними стандартами, використання Звіту про фінансові результати при обґрунтуванні управлінських рішень.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання окреслених завдань використано сукупність методів дослідження: системного (для обґрунтування особливостей організації формування показників Звіту про фінансові результати); абстрактно-логічного (для теоретичних узагальнень, формулювання висновків і пропозицій); історичного (при дослідженні формування теорії та практики розвитку понять необхідних для розкриття сутності фінансові результати); аналізу й синтезу, індукції та дедукції; монографічного (для узагальнення чинного досвіду використання Звіту про фінансові результати); графічного й табличного (при інтерпретації отриманих висновків в ході дослідження); функціонально-вартісного й статистичного аналізу (при дослідженні теоретичних і методичних засад фінансового аналізу Звіту про фінансові результати); порівняльного аналізу (при визначенні та порівнянні результатів проведеного дослідження).

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи виступили офіційно оприлюднена фінансова звітність ТОВ «Сумські телекомсистеми» м. Суми, нормативно-правові акти; монографії, наукові статі та інші видання вітчизняних та зарубіжних дослідників; власні розрахунки, дослідження та спостереження з проблем формування, подання та використання Звіту про фінансові результати при обґрунтуванні управлінських рішень.

Наукова новизна одержаних результатів На основі системного дослідження обґрунтовано теоретичні підходи та розроблено науково-практичні рекомендації щодо формування, подання та використання Звіту про фінансові результати при обґрунтуванні управлінських рішень. Найбільш важливі результати, отримані в процесі дослідження, їх наукова новизна полягає у наступному:

вдосконалено:

- інтерпретацію поняття «фінансові результати», котра, на відміну від існуючих тлумачень, визначає фінансові результати як узагальнюючі показники ефективної діяльності підприємства за аналізований проміжок часу, що визначаються як різниця між доходами та витратами господарюючого суб'єкта, внаслідок чого збільшується чи зменшується капітал даного бізнес-суб'єкта;

- структурну схему формування сучасного Звіту про фінансові результати, як окремої форми фінансової звітності, з ідентифікацією основних розбіжностей щодо методики формування його окремих компонент згідно НП(С)БО та МСФЗ;

- теоретичні підходи щодо методики поетапної організації фінансового аналізу в процесі оцінки Звіту про фінансові результати підприємства;

- систему показників (на основі даних Звіту про фінансові результати), з ідентифікацією окремих компонент, для цілей аналізу фінансової стійкості підприємства;

- методику підготовки Звіту про фінансові результати підприємства;

- можливості використання фінансової звітності при обґрунтуванні управлінських рішень;

- напрями використання Звіту про фінансові результати в управлінні прибутком підприємства.

дістали подальшого розвитку:

- організація і методика формування внутрішньої звітності про фінансові результати підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання теоретико-методичних і науково-практичних розробок, пропозицій на рівні господарюючих суб'єктів, вищих навчальних закладів освіти при запровадженні окремих аспектів формування, подання та використання Звіту про фінансові результати при обґрунтуванні управлінських рішень. Результати дослідження, висновки та науково-практичні рекомендації, що містяться в науковій роботі, схвалені та використовуються в практичній діяльності ТОВ «Сумські телекомсистеми» м. Суми (довідка № 85 від 20.11.2022 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати наукового дослідження оприлюднювалися та отримали схвальні відгуки на науково-практичних конференціях: «Всеукраїнська наукова конференція студентів і аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента» (м. Суми, листопад 2021 р.); «Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю» (м. Полтава, 20-21 квітня 2022 р.).

Публікації. Основні наукові положення, висновки та результати наукової роботи опубліковано в 3 наукових працях, в т.ч. в 1 статті у науковому фаховому виданні, яке цитується у науково-метричних базах.

Обсяг і структура роботи. Наукова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури. Обсяг основного тексту складає 82 сторінки, робота містить 8 таблиць, 29 рисунків та 3 додатки; список використаних джерел налічує 34 найменувань на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

1.1. Інтерпретація понять пов'язаних з формуванням фінансового результату

Основний показник, що відображає фінансовий стан підприємства є прибуток, що представляє собою різницю між отриманим доходом і витратами, які були понесені у процесі діяльності суб'єкта господарювання. Термін «прибуток» вперше згадується до нашої ери, а саме в трактаті «Артхашастра» давньоіндійського мислителя. Поняття прибутку як надлишок, що перевищує вартість ввів стародавньоримський мислитель Катона Старшого. Загалом слід зазначити, що у сучасних економістів немає єдиної думки щодо визначення прибутку [20].

З розвитком економічної теорії змінилося й ускладнилося тлумачення поняття прибутку та джерел його формування. На рисунку 1.1 розглянемо трактування поняття «прибуток» за двома аспектами: політекономічним та бухгалтерським.

Рисунок 1.1 – Трактування поняття «прибуток» за політекономічним та бухгалтерським аспектом

Джерело: побудовано автором на основі [1,4,22]

Отже, узагальнивши усі вище вказані трактування можна дати своє визначення, яке полягає в наступному, прибутком для підприємства є чистий дохід, представлений у грошовій формі, від інвестованого капіталу, що визначає винагороду компанії за ризик, котрий пов'язаний з підприємницькою діяльністю, що розраховується як різниця між загальними доходом підприємства та загальними витратами, що понесені у процесі діяльності.

Щодо сутності трактування терміну «дохід» в економічній літературі таким чи іншим чином визначають два підходи: доходи – це надходження у грошовій формі або інші надходження; дохід представляє собою виручку від реалізації певної продукції, робіт чи послуг.

Однак, якщо розглядати дані тлумачення з бухгалтерської точки зору, жоден із них не витримує критики з наступних причин. З одного боку, виручка від реалізації є важливою частиною доходу сучасного бізнесу, але лише окремою складовою. Також є отримані відсотки та дивіденди, дохід від капіталу від участі в інших компаніях, штрафи, пені, отримані благодійні внески, спонсорство. З іншого боку, тлумачення природи доходу як надходження готівки або матеріальних активів не відповідає принципу нарахування, який використовується в бухгалтерському обліку. Адже дохід визнається не в момент надходження коштів від контрагентів, а в момент продажу товарів, робіт або послуг, а саме відвантаження та переходу права власності на активи. Крім того, не кожен дохід у вигляді коштів або фізичних активів визнається як дохід у бухгалтерському обліку.

Внаслідок цього категорія доходів є більш складною та неоднозначною, а її сутність повністю, на наш погляд, розкривається в бухгалтерському обліку.

Будь-який бізнес є взаємопов'язаною відомчою системою, і в цьому процесі важлива інформація про собівартість одиниці продукції, величину витрат на виробництво та реалізацію, величину виручки тощо. І незалежно від того, на якій стадії розвитку знаходиться компанія, для керівників усіх рівнів інформація про витрати та доходи буде співвідноситись із порівнянням цих значень для розрахунку фінансових результатів підприємства. Існують безліч підходів до визначення витрат, на рисунку 1.2 розглянемо основні підходи.

Рисунок 1.2 – Сутність витрат з точки зору економіки

Джерело: побудовано автором на основі [11]

Проведені дослідження показують, що різні трактування поняття «витрати» полягають у визначенні джерела формування собівартості виробленої продукції. З точки зору економіки тлумачення поняття витрати певною мірою мають відмінності від їх бухгалтерського розуміння. На рисунку 1.3. згруповано трактування бухгалтерів.

Рисунок 1.3 – Бухгалтерське трактування сутності витрат

Джерело: побудовано автором на основі [4,8,24]

Проаналізувавши всі авторські визначення про витрати можемо підсумувати, що це складна економічна категорія, яку необхідно розглядати з таких позицій: у контексті вартості та в широкому розумінні, як ресурс представлений у грошовому вимірі, що використовується підприємством для забезпечення фінансової та господарської діяльності.

Отже, підсумовуючи всю інформацію, котру було розглянуто стосовно витрат, можемо сформулювати власне тлумачення, де витрати — це показники вартості, що зменшує власний капітал, а також приймає участь у визначенні фінансового результату господарюючого суб'єкта.

Розуміння сутності поняття «фінансовий результат» є основною передумовою формування його облікового, аналітичного спрямування та можливості своєчасного управління на підвищення ефективності підприємницької діяльності [30].

Існує багато різних трактувань «фінансових результатів». Порівняльна характеристика щодо тлумачень «фінансові результати», які знаходять своє відображення у наукових роботах представлено на рисунку 1.4.

Рис. 1.4 – Порівняльна характеристика поняття фінансові результати

Джерело: побудовано автором на основі [4,24,25]

Виходячи з вищевикладеного, фінансовий результат – це прибуток чи збиток суб'єкта господарювання, що являє собою різницю між загальними

доходами і витратами бізнесу, якщо результат позитивний, він являє собою додану вартість і є одним із джерел для фінансування подальшого розвитку та поточної діяльності підприємства.

1.2 Нормативне регулювання складання та подання Звіту про фінансові результати підприємства

Сучасне вітчизняне законодавство, що регулює облік фінансових результатів, є багаторівневою системою, яка перебуває на стадії активного становлення. Відповідно до призначення та статусу нормативні документи доцільно представити у вигляді певної багаторівневої системи (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 – Рівні нормативно-правового регулювання фінансових результатів

Джерело: побудовано автором на основі [17]

В основу методологічного принципу складання звітності в Україні покладено Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Дія вищезазначеного закону поширюється на всіх бізнес суб'єктів, котрі зобов'язуються вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність, оскільки даний закон відображає всі аспекти ведення обліку на підприємствах.

Іншим нормативним актом є Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку, згідно з якими фінансовою звітністю вважається бухгалтерський звіт, який містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, а також рух грошових коштів на господарюючому суб'єкті за звітний період [12].

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» бухгалтерською звітністю є узагальнена документація про облік на підприємстві, з метою задовольнити потреби користувачів інформацією про фінансові показники бізнес-суб'єкта. Незважаючи на те, що в законодавчих

актах термін фінансова та бухгалтерська звітність не ототожнюється, вважається, що фінансова звітність є складовою бухгалтерської [18].

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) є ефективним інструментом для підвищення чіткості та прозорості інформації, забезпечуючи відповідну основу для визнання доходів і витрат, оцінки активів і зобов'язань, що дозволяє надійно розуміти та запобігати існуючим ризикам бізнесу [10].

При визначенні фінансових результатів діяльності підприємства важливо, щоб розгорнута та достовірна інформація про доходи та витрати обліковувалася за П(С)БО 15 «Доходи» та П(С)БО 16 «Витрати». Даний стандарт встановлює принципи бухгалтерського обліку щодо інформації про доходи та витрати, а також принципи розкриття фінансових звітів. Зокрема, П(С)БО встановлює умови визнання, оцінки та класифікації доходів і витрат. Оскільки вищезазначена інформація дає змогу користувачам звітності порівнювати, оцінювати та прогнозувати доходи та витрати господарюючого суб'єкта, вивчати її прибутковість, платоспроможність, аналізувати динаміку фінансових результатів і визначати причини можливих розбіжностей.

Хоча національні стандарти базуються на МСФЗ, є деякі відмінності. На рисунку 1.6 представлено порівняння положень НП(С)БО та МСФЗ, якими регулюється порядок складання та подання Звіту про фінансові результати.

Рисунок 1.6 – Порівняння положень НП(С)БО та МСФЗ щодо формування Звіту про фінансові результати

Джерело: побудовано автором на основі [14,18,21,31]

Розбіжності між даними положеннями починаються на нормативному рівні, оскільки українське законодавство встановило стандартну форму Звіту про фінансові результати, а у міжнародній практиці – стандартна форма відсутня. Дані відмінності призводять до того, що майже неможливо

порівняти звітність, оскільки вони були складені за різними нормативними документами.

Розглядаючи нормативно-правові акти, які регулюють процес подання та складання Звіту про фінансові результати, не можемо не згадати про Податковий кодекс України, оскільки саме цим нормативним документом визначається порядок ведення податкового обліку, визначення суми податку на прибуток та відображенні її в бухгалтерському обліку, а також регулюються своєчасна та у повному обсязі сплата податкового зобов'язання.

План рахунків – один із важливих інструментів реалізації бухгалтерських принципів та методів. Саме він забезпечує послідовність відображення господарської діяльності, накопичення облікової інформації, котра є необхідною для розрахунку фінансового результату, а також для складання фінансової звітності та проведення економічного аналізу.

Для обліку доходів, витрат і результатів діяльності Планом бухгалтерського обліку передбачені рахунки класів 7 «Доходи і результати діяльності», 8 «Витрати за елементами» і 9 «Витрати діяльності». Відсутність у новому Плані рахунків субрахунків для вище наведених категорій є суттєвим недоліком, оскільки господарюючий суб'єкт повинен сам формувати субрахунки, щоб обліковувати доходи, витрати та фінансові результати залежно від видів господарської діяльності.

Інструкція про застосування Плану рахунків, є так би мовити, методичною рекомендацією, яка дозволяє краще зрозуміти, навіщо потрібні певні рахунки, що на них необхідно відображати, а також з якими рахунками вони кореспондуються.

Отже, аналіз нормативно-правової бази показав, що в українському законодавстві поняття «фінансові результати» детально не розглядається, а окремі нормативно-правові акти, які регулюються організацію та ведення бухгалтерського обліку, визначають лише сутність окремих термінів «дохід», «витрати», «прибуток» та «збиток».

1.3 Теоретичні аспекти формування Звіту про фінансові результати суб'єкта господарювання

Розвиток українських ринкових відносин супроводжується серйозними змінами в економічному, інформаційному та правовому середовищі. Внаслідок цього змінюються довгострокові та короткострокові цілі підприємства, значно зростає роль інформаційного забезпечення щодо прийняття управлінських рішень. У сучасних умовах кожний суб'єкт господарювання потребує інформацію про економічний стан, за для підвищення ефективної діяльності. Тому все більше уваги приділяється фінансовій звітності як першоджерелу інформації щодо майнового і фінансового стан суб'єктів господарювання, а також їх результати господарської діяльності за певний період.

Для більш детального вивчення поняття фінансового результату необхідно звернутися до теоретичних підходів вітчизняних дослідників, що згруповані на рисунку 1.7.

Рисунок 1.7 – Теоретичні аспекти формування фінансових результатів
Джерело: побудовано автором на основі [4,15,19,24,28]

Проведений аналіз економічної літератури свідчить про неоднорідність сформованих поглядів на сутність фінансових результатів. Автори наукових праць визначають економічне значення поняття з різних позицій і з різним ступенем деталізації. Але, підсумовуючи, можна сформулювати власне тлумачення, де фінансові результати представляють собою узагальнюючі показники ефективної діяльності підприємства за аналізований проміжок часу, що представляє собою різницю доходів та витрат суб'єкта господарювання, у результаті чого збільшується чи зменшується капітал даного бізнес-суб'єкта.

Аналіз сучасної економічної літератури показує, що автори поділяють схожі погляди на розуміння природи прибутку. Можемо констатувати, що

прибуток є одним із важливіших показників для характеристики фінансової діяльності підприємства. Сутність поняття «прибуток» згруповано на рисунку 1.8.

Рисунок 1.8 – Сутність поняття «прибуток»

Джерело: побудовано автором

Оскільки поняття «фінансові результати» втілюється в різних показниках, таких як прибуток і збиток, необхідно систематизувати вживану термінологію. Якщо підприємство неефективно здійснює фінансову та господарську діяльність, то в результаті отримують збиток. Збиток являє собою від’ємну різницю між доходами та витратами всіх господарських операцій господарюючого суб’єкта. Також має місце нульовий фінансовий результат, що означає рівність доходів і витрат, відсутній прибуток чи збиток, тобто точка беззбитковості для даного підприємства.

Основні функції прибутку господарюючого суб’єкта та їх характеристики наведено на рисунку 1.9.

Рисунок 1.9 – Функції прибутку суб’єкта господарювання

Джерело: побудовано автором на основі [13]

Функція оцінки прибутку надає можливість оцінити ефективність роботи. Якщо підприємство отримало прибуток, це констатує, доходи покривають всі витрати, які виникли під час господарської діяльності бізнес-суб’єкта.

Функція розподілу передбачає створення грошових фондів, які дають змогу фінансувати реалізацію планів і стратегій, тим самим мінімізуючи ризик банкрутства.

Стимулююча функція прибутку є рушійною силою розвитку виробництва, яка допомагає знизити собівартість продукції за рахунок інноваційних впроваджень та технологічних удосконалень.

Функція відтворення передбачає, що прибуток є джерелом розширеного відтворення основних і оборотних засобів. Відтворювальна функція прибутку розкриває показник різниці між виручкою і собівартістю.

Сутність поняття «прибуток», на прикладі окремих статей Звіту про фінансові результати наведено на рисунку 1.10.

Відповідно до НП(С)БО 25 ТОВ «Сумські телекомсистеми» складають спрощену фінансову звітність, тому Звіт про фінансові результати має вертикальний формат і складається з статей, які містять інформацію попередніх та звітних періодів, важливу для аналізу.

Рисунок 1.10 – Сутність поняття «прибуток» згідно окремих статей Звіту про фінансові результати

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Підготовка Звіту про фінансові результати передбачає можливість додавання статей із переліку додаткових зі збереженням їх назв та кодів рядків, однак такі додаткові статті повинні відповідати двом критеріям:

- 1) інформація є істотною, тобто її відсутність вплинула б на прийняття рішень користувачами фінансової звітності;
- 2) оцінка статей може бути достовірно визначена.

Отже, проаналізувавши велику кількість наукових праць, можемо констатувати, що існують різні підходи щодо визначення поняття фінансові результати, а також методики формування. Вищезазначене питання є досить актуальним і потребує подальшого дослідження.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Характеристика фінансової та господарської діяльності на ТОВ «Сумські телекомсистеми»

Суб'єктом дослідження даної кваліфікаційної роботи є Товариство з обмеженою відповідальністю «Сумські телекомсистеми».

Основна мета діяльності ТОВ «Сумські телекомсистеми», як і в інших підприємствах, незалежно від форми власності, є отримання прибутку у результаті фінансової та господарської діяльності. Підприємство можуть здійснювати будь-яку фінансово-господарську діяльність, не заборонену законодавством. Основна діяльність підприємства зосереджена наданні телекомунікаційних послуг та супутніх з ним послуг.

Досліджуване підприємство ТОВ «Сумські телекомсистеми» має ієрархічну організаційну структуру, в якій відносини та взаємодія між відділами здійснюються безпосередньо через керівництво підприємства. Така організаційна структура відповідає умовам і розмірам підприємства.

Суб'єкти господарювання ведуть бухгалтерський та податковий облік, складають і звітують перед державними органами відповідно до чинного законодавства. На підставі облікової інформації формується статистична звітність, яка в установленому обсязі подається до органу державної статистики. Звітний рік підприємства дорівнює календарному року.

ТОВ «Сумські телекомсистеми» складає та подає 2 фінансових звіти на рік відповідно до вимог НП(С)БО. Проміжна звітність у складі 2 форм звітності складається щокварталу. Для ведення бухгалтерського та податкового обліку використовуються такі програми: 1С:Підприємство, IT Enterprise, Art-Report, М.Е.Doc. Керівництво підприємства, в особі директора та головного бухгалтера, несуть відповідальність за підготовку та достовірне

подання інформації відповідно до вимог НП(С)БО, а також відповідає за систему внутрішнього контролю на підприємстві.

Фінансовий стан підприємства – це прихована економічна характеристика, яка формується в процесі виробничої та господарської діяльності. Таким чином, аналіз фінансового стану не може бути здійснений правдиво через один, хоча і найбільш вагомий показник, а лише за умови використання комплексу показників, які повно і всебічно описують фінансовий стан підприємства.

Найважливішою системою показників для аналізу фінансового становища господарюючого суб'єкта є майновий стан підприємства, його ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість та прибутковість. Під час виконання цього аналізу використовувалася інформація, зазначена в Додатку А.

Важливим етапом оцінки фінансового стану підприємства є проведення попереднього дослідження динаміки змін фінансових та економічних показників, що наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз фінансових та економічних показників діяльності ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2019-2021 роки

Показники	Зміни (+/-)			2021 року	
	2019	2020	2021		
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	у %	тис. грн.
Чистий дохід від реалізації послуг	10725,6	12891,5	12500,7	116,55	1775,1
Собівартість реалізованої послуги	5710,2	5927,6	6251,5	109,48	541,3
Чистий прибуток	173,5	79,5	362,7	209,05	189,2
Валюта балансу	8458,3	8285	8626,1	101,98	167,8
Власний капітал	4504,8	4584,3	4947	109,82	442,2
Власні оборотні кошти	1490,7	1838,2	94,8	6,35	-1395,9
Кредиторська заборгованість	1002,2	927,7	1536,9	153,35	534,7

Дебіторська заборгованість	1012,8	1151	698,3	68,95	-314,5
----------------------------	--------	------	-------	-------	--------

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності

Проведений аналіз фінансової та господарської діяльності ТОВ «Сумські телекомсистеми», дає можливість констатувати, що чистий дохід від реалізації послуг впродовж аналізованого періоду збільшився на 16%, але разом з цим показник собівартості зростає на 9%. Становище на підприємстві погіршується, адже зменшується показник власних оборотних коштів, що свідчить про те, що у компанії недостатньо коштів для забезпечення безперервної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів, а також збільшується кредиторська заборгованість. Негативним для підприємства є зниження дебіторської заборгованість, що свідчить про зниження ділової активності ТОВ «Сумські телекомсистеми».

З проведеного аналізу позитивним для ТОВ «Сумські телекомсистеми» є підвищення таких показників як чистого доходу, валюти балансу, власного капіталу. Аналіз базових показників дав неоднозначні висновки, оскільки одні показники свідчать про покращення фінансового стану, а інші – про погіршення. Для аналізу майнового стану підприємства необхідно використовувати показники, наведені в таблиці 2.2. Аналізуючи сукупність показників, можна сформулювати об'єктивний висновок, тобто наскільки добре підприємство використовує своє майно, чи все добре з оновленням та вибуттям основних засобів.

Таблиця 2.2 – Аналіз показників майнового стану та ефективності використання основних засобів на підприємстві ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2019-2021 роки.

Показники	Формула	Роки	В і д х и л е н н я

					2021 в до 2019
		2019	2020	2021	
Коефіцієнт зносу		0,65	0,73	0,79	120,58
Коефіцієнт вибуття		3,92	-8,98	-5,54	-141,12
Коефіцієнт оновлення		-11,01	4,84	-0,69	6,27
Фондовіддача		2,60	4,21	5,13	197,66
Фондоємність		0,39	0,24	0,19	50,59

Джерело: побудовано автором

Провівши аналіз показників майнового стану ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2019-2021 роки можемо констатувати, що коефіцієнт зносу у 2019 р. становив 0,65 а на кінець 2021 р. зріс на 20% та складає 0,79, що вважається відхиленням від норми. Це може свідчити про збільшення частки основних засобів, що відносяться до витрат на виробництво. Коефіцієнт оновлення у 2021 році становив -0,69, це вказує на те, що підприємство не придбавало нових основних засобів. Коефіцієнт вибуття є меншим за коефіцієнт оновлення, становить -5,54 у звітному році, тому можемо констатувати, що частка основних засобів, які вибули, більша в порівнянні з тими, що придбало підприємство.

Приріст показник фондовіддачі вказує, що підприємство має стійку динаміку позитивного розвитку. Тенденція скорочення показника фондоємність свідчить про зменшення суми основних фондів, які було використано при виготовлення продукції вартістю 1 грн.

Отже, даний аналіз показав, що ТОВ «Сумські телекомсистеми» в достатній мірі забезпечене основними фондами та ефективно і інтенсивно використовують їх.

Наступним етапом аналізу фінансового стану ТОВ «Сумські телекомсистеми» є оцінка її ліквідності та платоспроможності.

Ліквідність представляє собою здатність швидко конвертувати активи компанії у гроші без втрати їх ринкової вартості. Аналізуючи ліквідність підприємства, необхідно оцінити, чи достатньо коштів в оборотних активах, які необхідні для погашення поточних зобов'язань бізнес-суб'єкта.

Платоспроможність є найважливішою вимогою до фінансової діяльності підприємства. Цей показник забезпечує здатність господарюючого суб'єкта здійснювати повсякденні витрати та обслуговувати грошовий борг готівкою, а також мобілізованими корпоративними коштами та активами.

На основі розрахунку цих показників, які наведені у таблиці 2.3, базується аналіз ліквідності та платоспроможності.

Таблиця 2.3 – Аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2019-2021 роки

Показники	Роки	В і д х и л е н н я
		2 0 2 1 в % д о

				2019
				2020
				2021
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,07	0,19	74,48
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	0,25	0,63	0,75	299,03
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,14	1,22	1,57	138,03
Коефіцієнт покриття	2,22	2,49	2,98	134,01
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	1036,9	1490,7	1838,2	177,28

Джерело: побудовано автором

Проведений аналіз щодо ліквідності та платоспроможності для ТОВ «Сумські телекомсистеми» дає можливість констатувати, що ситуація на підприємстві є позитивною, адже майже всі проаналізовані показники мають тенденцію до зростання. Детальніше охарактеризуємо зміни кожного показника, а саме коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2019 р. становив 0,25, а на кінець 2021 р. знизився на майже 25% та склав 0,19, це є негативним для підприємства, адже характеризує його неспроможність в короткі строки погасити поточні зобов'язання.

Позитивним моментом у проведеному аналізі є те, що спостерігається тенденція зростання інших коефіцієнтів, а саме коефіцієнт ліквідної платоспроможності збільшився за аналізований період майже втричі, що констатує підприємство володіє достатньою кількістю оборотних засобів, які можуть бути погашені боргові зобов'язання господарюючого суб'єкта.

Позитивним для ТОВ «Сумські телекомсистеми» є ріст значень таких коефіцієнтів, як швидка ліквідність (38%) та коефіцієнт покриття (34%). Також на підприємстві збільшився чистий оборотний капітал на 77.28%, і становить 1838,2 тис. грн..

Основним показником діяльності ТОВ «Сумські телекомсистеми» є її фінансова стійкість, яка демонструє стабільність діяльності організації в довгостроковій перспективі. На основі розрахунку цих показників, які згруповані в таблиці 2.4. базується оцінка фінансової стійкості підприємства.

Таблиця 2.4 – Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2019-2021 роки

Показники	Роки			Відсоток до 2019 року
	2019	2020	2021	
Коефіцієнт автономії	0,76	0,53	0,55	73,01
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,13	1,14	1,24	39,57
Коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань	0,12	0,66	0,60	487,99
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,24	0,33	0,40	167,50
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,67	0,29	1,17	174,77

Джерело: побудовано автором

Проведений аналіз фінансової стійкості господарюючого суб'єкта ТОВ «Сумські телекомсистеми» дає можливість констатувати, що показник коефіцієнту автономії знаходиться в межах оптимального значення. На підприємстві спостерігається значна залежність від позикових коштів, та має можливість фінансувати більше 55% за власний рахунок.

Проаналізувавши коефіцієнт фінансової стабільності може стверджувати, що ризики щодо банкрутства на підприємстві відсутні. У 2021 року на кожну гривню зобов'язань ТОВ «Сумські телекомсистеми» припадає 1,24 гривні власного капіталу.

Зростання коефіцієнта залежності господарюючого суб'єкта від довгострокових зобов'язань в динаміці призведе до збільшення інвестиційної активності за рахунок залучення довгострокових кредитів.

Інші коефіцієнта, такі як маневреності власного капіталу та забезпеченості власними оборотними коштами знаходяться в межах допустимих значень.

Наступним кроком необхідно провести оцінку ділової активності ТОВ «Сумські телекомсистеми», адже саме цей показник оцінює швидкість обертання активів, запасів та заборгованостей господарюючого суб'єкта (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз ділової активності ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2019-2021 роки

Показники	Роки	Відхилення 2020 2021 в %
-----------	------	--------------------------------------

				9
	2019	2020	2021	
Коефіцієнт оборотності активів	1,27	1,56	1,45	114,28
Оборотність кредиторської заборгованості	14,27	20,57	13,32	93,35
Оборотність дебіторської заборгованості	7,60	9,46	6,66	87,69
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	47	38	54	114,04
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	25	17	27	107,12
Коефіцієнт оборотності запасів	4,48	4,54	9,16	204,40
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	2,60	4,21	5,13	197,66
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,38	2,81	2,53	106,13

Джерело: побудовано автором

За результатами таблиці 2.5 можемо впевнено говорити про підвищення ділової активності ТОВ «Сумські телекомсистеми». Так як у 2019 р. на 1 грн. залучених коштів надавалось послуг на суму 1,27 грн., то в 2021 році – вже 1,45. Що стосується оборотності кредиторської заборгованості, то вона більш менш стабільна. Значення показника коливається в межах 13,32-20,57 оборотів в рік. Таким чином, існує проблема постійного зниження оборотності дебіторської заборгованості ТОВ «Сумські телекомсистеми». У 2019 р дебіторська заборгованість компанії зробила 7,6 обороти, то в 2021 році – тільки 6,6 оборотів.

Можемо констатувати, що господарюючий суб'єкт справляється з політикою щодо управління дебіторської та кредиторської заборгованості, а середній період погашення – становить 54 та 27 дні, відповідно. Необхідно зазначити, що підприємство може самостійно сплачувати дебіторську заборгованість за рахунок кредиторської, дана умова є позитивною, та покращує ліквідність та фінансовий стан підприємства, що аналізується.

Проведений аналіз, не дає змогу надати остаточний висновок, що стосується ефективного управління активами ТОВ «Сумські телекомсистеми». Оскільки, обороти запасів зросли з 4,48 до 9,16 в рік, а також спостерігається зменшення надання послуг, причиною цього є замалий обсяг активів, в результаті чого відбуваються операційні перебої.

Що стосується ефективності управління основними засобами – то вона збільшується, про це свідчить що у 2019 році було надано послуг на суму 2,6 грн. на 1 використовувану грн. основних засобів, а у 2021 року він становить 5,13 грн. В результаті чого спостерігається позитивна тенденція щодо оптимізації структури активів та збільшення обсягу наданих послуг.

Оборотність власного капіталу ТОВ «Сумські телекомсистеми» збільшується, і на кінець аналізованого періоду дослідження було надано послуг на суму 2,53 грн. на кожну 1 грн. залучених коштів власників, що свідчить про позитивну тенденцію, причиною цього є збільшення доходів суб'єкта господарювання.

Будь який аналіз діяльності підприємства неможливий без розрахунку показників рентабельності (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Показники рентабельності ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2019-2021 роки

Показники	Роки			Відсоток до 2019
	2019	2020	2021	
Рентабельність продажу	1,62	0,62	2,90	179,36

Рентабельність продукції	3,04	1,34	5,80	190,95
Рентабельність власного капіталу	3,85	1,73	7,33	190,36
Рентабельність активів	3,04	0,94	4,38	144,20

Джерело: побудовано автором

За результатами дослідження можна зробити висновок, що діяльність ТОВ «Сумські телекомсистеми» впродовж періоду дослідження була прибутковою. Про це свідчить темпи зростання всіх показників рентабельності. Більше всього позитивних змін зазнала рентабельність продукції, що свідчить про прибутковість продукції за операційною діяльністю по підприємству цілому.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу за три досліджувані роки, можна прийти до однозначного висновку. Загалом підприємство ТОВ «Сумські телекомсистеми» є фінансово стійким, ефективно використовують основні фонди.

Проведений аналіз ліквідності та платоспроможності для підприємства ТОВ «Сумські телекомсистеми» дає можливість впевнитися, що господарюючий суб'єкт має достатню кількість оборотних засобів, погасити всі свої боргові зобов'язання, але для цього необхідно час.

Оцінка фінансової стійкості описує незалежність ТОВ «Сумські телекомсистеми» від зовнішнього фінансування та здатність самостійно ліквідувати всі свої зобов'язання власними коштами. Значна частина господарської діяльності фінансується за рахунок власних коштів. Позитивним моментом є те, що майже весь акціонерний капітал не інвестується в неліквідні активи, що робить капітал більш маневреним. Всі аналізовані показники знаходяться в межах нормативних значень і мають тенденцію до покращення.

На основі проведеного аналізу ділової активності можемо констатувати, що підприємство має достатню оборотність капіталу, що призводить до збільшення прибутковості підприємства. Результати аналізу прибутковості фірми показують, що капітал, яким володіє фірма, є продуктивним незалежно від джерела його формування. ТОВ «Сумські

телекомсистеми» має всі можливості функціонувати більш успішно, для цього слід вдосконалити певні моменти у бухгалтерському обліку.

2.2 Методика підготовки до складання Звіту про фінансові результати

ТОВ «Сумські телекомсистеми» є суб'єктом малого підприємництва, тому відповідно до НП(С)БО 25 вони складають та подають спрощену фінансову звітність. До пакету форм для даного підприємства входять такі форми: форму №1-м «Звіт про фінансовий стан» та форму №2-м «Звіт про фінансові результати».

Звіт про фінансові результати – це звіт про доходи, витрати, фінансові результати та загальний дохід підприємства за звітний період. Є невід'ємною частиною квартальної та річної фінансової звітності. Загальні характеристики даного Звіту наведено на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1 – Загальна характеристика Звіту про фінансові результати

Джерело: побудовано автором на основі [6]

Звіти про фінансові результати є джерелом інформації для оцінки потенційних змін у реальних економічних ресурсах підприємства, прогнозування майбутніх грошових потоків та інше прогнозування.

ТОВ «Сумські телекомсистеми» у Звіті про фінансові результати зазначає відомості про доходи та витрати, отримані прибутки або понесені збитки та відомості про загальний дохід за звітний період.

На відміну від бухгалтерського балансу, де відображаються сальдо за рахунками обліку активів, пасивів і власного капіталу, у цьому звіті відображається інформація про доходи і витрати, іншими словами, значення дебетових і кредитових оборотів за відповідними рахунками бухгалтерського обліку класу 7 та 9.

Дана відомість підприємства формується на основі збільшення оборотів за номінальним рахунком. Інформація у звіті розділена на два періоди, важливі для фінансового аналізу.

Звіт про фінансові результати для ТОВ «Сумські телекомсистеми» умовно можемо розділити на три частини: дохідна частина, витратна частина та підсумкова частина, кожна з яких розкриває певний вид доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства, має своє інформаційне забезпечення та призначення.

Норми щодо кількості статей у Звіті про фінансові результати відсутні, і підприємствам рекомендовано не надавати статті без інформації до оприлюднення, за винятком відомостей, уже відомих у попередньому звітному періоді.

Дохідна частина Звіту про фінансові результати для ТОВ «Сумські телекомсистеми» складається з наступних складових, які є обов'язковим для відображення:

- 1) чистий дохід від надання послуг;
- 2) інші операційні доходи;
- 3) інші доходи;
- 4) сума всіх доходів, отриманих суб'єктом господарювання за звітний період.

Розглянемо більш детально методику підготовки та складання дохідної частини Звіту про фінансові результати (рис 2.2).

Рисунок 2.2 – Методика формування дохідної частини Звіту про фінансові результати

Джерело: побудовано автором

Наступна складова, яку необхідно розрахувати після доходів є витрати понесені підприємством за звітний період. Витратами звітного періоду вважаються всі витрати, пов'язані з доходами протягом звітного періоду з урахуванням податку на прибуток, у фінансовій звітності суми витрат

наводяться у дужках. На рисунку представлено методику заповнення витратної частину форми №2-м.

Складовими даної частини звітності є величина собівартості реалізованих послуг, інших операційних витрат, інших витрат та алгебраїчна сума всіх витрат понесених підприємством за звітний рік (рис. 2.3).

Рисунок 2.3 – Методика заповнення витратної частину форми №2-м

Джерело: побудовано автором

Розглянувши основні складові Звіту про фінансові результати, доходи та витрати, необхідно розрахувати найважливіший показник – чистий прибуток.

Розрахунок чистого прибутку бізнес-суб'єкта розраховується у заключній частині Звіту про фінансові результати.

Чистий прибуток – різниця між фінансовим результатом отриманого до оподаткування та сумою податку на прибуток, що визначається відповідно Податкового кодексу України.

Методику розрахунку чистого прибутку для ТОВ «Сумські телекомсистеми» представлено на рис. 2.4.

Рисунок 2.4 – Методика розрахунку чистого прибутку (збитку)

Джерело: побудовано автором

Для подання звітності на підприємствах ТОВ «Сумські телекомсистеми» застосовується комп'ютерна програма «Art Reports». Використовується ЕЦП для підписання звіту та встановлення статусу «готовий до відправки» перед відправкою до контролюючого органу.

Якщо у звіті будуть знайдені помилки, вони також відображатимуться на панелі повідомлень. Після відправлення звіту буде встановлено статус «Відправлено». ТОВ «Сумські телекомсистеми» готують і подають дві форми звітності, а саме форму №1-м та форму №2-м.

В цілому фінансові звіти ТОВ «Сумські телекомсистеми» складаються своєчасно та якісно відповідно до чинного законодавства. Його доходи, витрати та показники фінансової діяльності є достовірними та підтвердженими даними бухгалтерського обліку.

2.3 Вдосконалення методики формування Звіту про фінансові результати для досліджуваного підприємства

Основним завданням фінансового звіту товариства з обмеженою відповідальністю «Сумські телекомсистеми» є надання даних про фінансовий стан і результати діяльності товариства за звітний період, виявлення резервів для розширення та вдосконалення господарської діяльності.

Щоб підвищити якість і надійність звітної інформації, а також покращити аналітичні можливості, ми вважаємо за потрібне внести деякі покращення в Звіт про фінансові результати.

Метою складання даного звіту є відображення інформації про доходи та витрати від різних видів діяльності та фінансовий результат діяльності — чистий прибуток.

Однак субрахунки рахунка 79 «Фінансові результати», затверджені Інструкцією № 291, не відповідають визначеним рахункам обліку доходів і витрат, оскільки субрахунок 791 «Результат операційної діяльності» об'єднує два види господарської діяльності — основну та іншу операційну, а субрахунок 793 «Результат іншої діяльності» включає три види діяльності — інвестиційну, іншу та надзвичайну, що ускладнює процес визначення фінансових результатів різних видів підприємницької діяльності [9].

Основним завданням бухгалтерського обліку фінансових результатів є забезпечити прозоре та достовірне формування даного показника, що значною мірою залежить від обґрунтованого порівняння доходів і витрат за різними видами діяльності.

З урахуванням вищезазначеного, вважаємо за необхідне привести субрахунки фінансових результатів у відповідність до рахунків обліку доходів та витрат.

Вважаємо за необхідне викласти власний погляд на порядок ведення бухгалтерського обліку фінансових результатів за видами діяльності суб'єктів господарювання ТОВ «Сумські телекомсистеми» та надати

рекомендації щодо вдосконалення структури звітності щодо формування фінансових результатів.

На підприємстві котре надає телекомунікаційні послуги основну частину кінцевих фінансових результатів становлять фінансові результати операційної діяльності, які формуються за доходами і витратами від надання послуг та реалізації товарів, пов'язаних з основною діяльністю, та інших доходів і витрат, пов'язаних з операційною діяльністю в рамках іншої операційної діяльності.

Вважаємо, що для прийняття обґрунтованих управлінських рішень керівництву ТОВ «Сумські телекомсистеми» необхідна більш детальна інформація про фінансові результати діяльності підприємства за звітний період. З урахуванням вищесказаного, необхідно розподіляти фінансові результати операційної діяльності на фінансові результати основної діяльності та фінансові результати іншої операційної діяльності та вести окремий облік.

На додаток до вищезазначених доходів і витрат компанія отримує невеликий дохід у вигляді відсотків за депозитами та інші доходи, а також несе невелику суму витрат за відсотками по кредиту та інші витрати.

Виходячи з цього, вважаємо, що крім визначення фінансових результатів операцій та іншої діяльності, підприємства повинні також окремо визначати фінансові результати інвестиційної діяльності.

Кредити банків і небанківських установ включаються до фінансових інструментів корпоративного кредитування, котрі доцільно відобразити у Звіті про фінансові результати (рис. 2.5).

Це вдосконалення дозволяє всім зацікавленим користувачам отримувати інформацію про фінансовий інструмент бізнес-кредиту для прийняття відповідних управлінських рішень.

Рисунок 2.5 – Рекомендації щодо заповнення відповідних рядків Звіту про фінансові результати

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Визначення фінансового результату за різними видами діяльності істотно покращить аналітичний характер облікової інформації про фінансові результати, котру використовують внутрішні та зовнішні користувачі для різних цілей, а також допоможе значно спростити порівняння доходів з витратами. З урахуванням вищезазначеної інформації, щодо зміни назв субрахунків рахунка 79, пропонуємо деталізувати їх на рисунку 2.6.

Рисунок 2.6 – Вдосконалення рахунку 79 «Фінансові результати та його субрахунків

Джерело: побудовано автором

Для того, щоб ТОВ «Сумські телекомсистеми» могли використовувати вищезазначені субрахунки, необхідно наказом про облікову політику затвердити їх та додати до Плану рахунків, яким користується підприємство наразі.

Для більшої деталізації запропонованих змін до Плану рахунків ТОВ «Сумські телекомсистеми» пропонуємо наступну методика щодо визначення фінансових результатів на підприємстві (рис. 2.7).

Рисунок 2.7 – Методика визначення фінансових результатів на ТОВ «Сумські телекомсистеми» за удосконаленням Планом рахунків

Джерело: побудовано автором

На підставі запропонованих редакцій пропонується удосконалити форму звітності про фінансові результати за урахуванням нових статей, котрі відповідають специфіці діяльності суб'єктів господарювання, що надають телекомунікаційні послуги.

З метою наближення українських стандартів обліку до міжнародних, пропонуємо дозволити додавати до Звіту про фінансові результати додаткові

статті, а також змінювати їх порядок бухгалтерами на основі їх обґрунтованого професійного судження, та якщо така інформація є доцільною, враховуючи галузеву специфіку господарської діяльності.

Зважаючи на це, рекомендуємо скористатися додатковим переліком статей, підготовленим автором для Звіту про фінансові результати підприємств, що надають телекомунікаційні послуги, включаючи наступні:

1. До статті «Чистий дохід від реалізації робіт та послуг» для підприємств, що надають телекомунікаційні послуги виділено додаткові статті «Чистий дохід від послуг з доступу до Інтернет», «Чистий дохід від послуг у телемережах для потреб телебачення і радіомовлення» та «Чистий дохід від послуг телефонного зв'язку».

2. До статті «Собівартість реалізованих робіт та послуг» пропонуємо для підприємств, що надають телекомунікаційні послуги використовувати додаткові статті «Собівартість послуг з доступу до Інтернет», «Собівартість послуг у телемережах для потреб телебачення і радіомовлення» та «Собівартість послуг з телефонного зв'язку».

3. Стаття «Інші операційні доходи» для підприємств, що надають телекомунікаційні послуги доповнена новими додатковими статтями: «Дохід від реалізації додаткових послуг», «Дохід від реалізації інших активів», «Інші доходи від операційної діяльності».

4. Стаття «Інші операційні витрати» доповнена новими додатковими статтями «Собівартість реалізації виробничих запасів», «Інші витрати операційної діяльності».

5. Стаття «Інші фінансові доходи» доповнена додатковою статтею «Відсотки за депозитами».

6. Стаття «Фінансові витрати» доповнена додатковою статтею «Відсотки за кредит».

Надання запропонованих автором додаткових статей у Звіті про фінансові результати забезпечить більш повне розкриття інформації про склад основних складових, що є визначальним фактором у формуванні

кінцевих фінансових результатів підприємства, та надасть користувачам реальну та аналітичну інформацію про різні елементи даного бізнесу.

Оскільки користувачі фінансових звітів все більше вимагають цієї інформації, існує потреба покращити аналітичний характер інформації у Звітах про фінансові результати. Тому, окрім внесення додаткових статей, ми пропонуємо змінити структуру цього звіту, у тому числі відобразити фінансові результати різних видів діяльності та поступове визначення кінцевих фінансових результатів. Необхідність внесення цих змін пов'язана з обґрунтованими вище наведених методик розрахунку фінансового результату бізнес-суб'єкта.

Відповідно, запропоновані зміни до структури Звіту про фінансові результати такі:

1) виділити статтю «Фінансовий результат від основної діяльності», що представляє собою різницю валового прибутку (збитку), адміністративних витрат та витрат на збут;

2) виділити статтю «Фінансовий результат від іншої операційної діяльності» розраховується на основі різниці інших операційних доходів та інших операційних витрат;

3) виділити статтю «Фінансовий результат від операційної діяльності», як сума фінансового результату від основної діяльності та фінансового результату від іншої операційної діяльності;

4) виділити статтю «Фінансовий результат від фінансової діяльності» визначається різницею між іншими фінансовими доходами та фінансовими витратами;

5) виділити статтю «Фінансовий результат від інвестиційної діяльності» визначається різницею між прибутками та збитками від участі у власності;

6) виділити статтю «Фінансовий результат від іншої діяльності» розраховується виходячи з різниці між іншими доходами та іншими витратами;

7) визначити «Фінансовий результат до оподаткування» як алгебраїчну суму наведених вище фінансових результатів;

8) визначити «Чистий фінансовий результат» як алгебраїчну суму прибутку до оподаткування, податку на прибуток і прибутку після оподаткування від припиненої діяльності [33].

Також пропонуємо запровадити другу частину, яка містить основні показники фінансової діяльності. ТОВ «Сумські телекомсистеми» регулярно розраховує економічні показники своєї діяльності і за отриманими результатами доцільно вводити новий розділ цього звіту. Користувачі фінансової звітності зможуть побачити, наскільки успішною чи збитковою є господарська діяльність аналізованого підприємства.

Ми рекомендуємо обрати основні коефіцієнти для кожного напрямку аналізу фінансового стану компанії. На нашу думку, основними показниками ефективної оцінки фінансового стану є: ліквідність, рентабельність, ділова активність, фінансова стійкість.

На рис 2.8 наведено економічні показники, які необхідно включити до другої частини Звіту про фінансові результати. Ці коефіцієнти обираються на основі корисності інформації для користувачів фінансової звітності. Усі зміни та доповнення до звітності про фінансові результати класифікуються у Додатку Б. Розроблена та вдосконалена форма Звіту про фінансові результати ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2021 рік з урахуванням усіх змін та доповнень наведена у Додатку В. Вважаємо, що вдосконалений формат звітності дозволить представити більш повну картину фінансового стану компаній, які цікавлять користувачів даних фінансової звітності.

Якщо цей розділ додати до форми 2 Звіт про фінансові результати, користувачі фінансових звітів зможуть отримувати показники фінансового стану без виконання цього типу аналізу. Такий розділ звіту підходить для розгляду інвесторів та користувачів.

Ще одним корисним нововведенням є збільшення обсягу бухгалтерської інформації, що включається до фінансової звітності. Дане вдосконалення показує, що всі звіти формуються з десятковим знаком, що

забезпечує точнішу інформацію про бізнес без непорозумінь у бухгалтерському обліку, а тому покращить аналітичні можливості звіту та підвищить точність показників під час аналізу.

Рис 2.8 – Показники запропонованої частини Звіту про фінансові результати

Джерело: побудовано автором на основі [5,26]

Таким чином, можна зробити висновок, що в удосконаленому вигляді цього звіту більшість статей зазнали змін, деякі були вилучені або доповнені.

Удосконалення базуються на збільшенні інформаційних можливостей, задоволенні інформаційних потреб користувачів і забезпеченні релевантної інформації для прийняття відповідних управлінських рішень щодо діяльності ТОВ «Сумські телекомсистеми». Ці вдосконалення значно розширяють можливості звіту для фінансового аналізу та управління.

РОЗДІЛ 3

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕС-СУБ'ЄКТОМ

3.1 Можливості використання фінансової звітності при обґрунтуванні управлінських рішень

З вище проаналізованої інформації можемо констатувати, що фінансова звітність є основним джерелом інформації для зовнішніх користувачів для отримання інформації, а також важливим джерелом інформації для управлінського менеджменту для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Аналіз — це логічний метод наукового дослідження, суть якого полягає в розкладанні уявного чи дійсного цілого на складові та вивченні їх

впливу на різні фундаментальні взаємозв'язки. Перш ніж аналізувати фінансову звітність компанії, необхідно точно визначити початкову мету аналізу. Рівень деталізації та глибина дослідження в різних сферах аналізу залежить від цілей: аналіз майна та джерел їх утворення; аналіз балансу та структури витрат та оборотного капіталу; аналіз ліквідності та фінансової стійкості; аналіз прибутковості, а також аналіз ефективності діяльності.

Основною метою фінансового аналізу є отримання кількох ключових параметрів для об'єктивного та точного розуміння фінансового стану та результатів його діяльності. У той же час фінансових менеджерів може цікавити поточна фінансова ситуація бізнесу та очікувані можливості в майбутній перспективі. Цілі аналізу досягаються шляхом вирішення визначеного набору взаємозалежних задач аналізу. Щоб приймати рішення щодо виробництва, фінансів та інвестицій, керівництву необхідно підтримувати постійну ділову обізнаність щодо відповідних питань, що є результатом відбору, аналізу, оцінки та концентрації вихідної інформації. Аналітичне читання вихідних даних необхідне в залежності від цілей аналізу та управління.

Але альтернативні цілі фінансового аналізу диктують не лише часові обмеження. Вони також залежать від цілей суб'єкта фінансового аналізу, конкретного користувача фінансової інформації. В найбільш загальній формі цілі основних користувачів фінансової інформації представлені на рис. 3.1.

Рисунок 3.1 – Фінансові показники з точки зору різних користувачів фінансової інформації

Джерело: побудовано автором на основі [29]

Для вирішення конкретного завдання фінансового аналізу використовується ряд спеціальних методів, що дають можливість кількісно оцінити окремі аспекти фінансової діяльності підприємства. У фінансовому аналізі використовуються різноманітні методи, включаючи загальнонаукові та загальноекономічні, а також спеціальні методи фінансового аналізу.

Основні методи, які дозволять провести фінансовий аналізу згруповано на рисунку 3.2.

Рисунок 3.2 – Основні методи для проведення фінансового аналізу

Джерело: побудовано автором на основі [16]

Фінансовий аналіз є частиною загального аналізу господарської діяльності, яка включає дві взаємозалежні частини: фінансовий аналізу та виробничо-управлінський аналіз. Фінансовий аналіз, що базується виключно на даних фінансової звітності, має ознаки зовнішнього аналізу, тобто аналізу, який виконується за межами підприємства зацікавленими контрагентами, власниками та державними органами. На рисунку 3.3 виділимо основні складові зовнішнього фінансового аналізу.

Рисунок 3.3 – Основний зміст зовнішнього фінансового аналізу

Джерело: побудовано автором

Внутрішньоекономічний (управлінський) фінансовий аналіз використовує як джерела інформації та інші системні облікові дані, дані підготовки технології виробництва, нормативно-планову інформацію, характеристика управлінського аналізу наведена на рис. 3.4).

Рисунок 3.4 – Особливості управлінського аналізу

Джерело: побудовано автором

Залежно від мети та обсягу аналізу можна виділити наступні види аналізу: експрес-діагностика підприємств; оцінка фінансового стану підприємства; підготовка обґрунтування інвестицій.

Управлінські рішення на основі аналізу фінансової звітності залежать від наступних моментів [27]:

- 1) галузь, до якої належить компанія;

- 2) умов позики та вартість джерел позики;
- 3) структури джерел та раціональності розміщення їх в активах;
- 4) розміру інвестиційного проекту;
- 5) товарообігу і рентабельності;
- 6) організації грошового обігу та ін.

Керівники в процесі своєї діяльності повинні приймати рішення, які впливають на всі сторони фінансової та господарської діяльності. Нижче ми розглянемо вплив результатів аналізу звітності на такі рішення, як структура балансу, ліквідність, управління прибутковістю, оптимізація облікової політики та прогнозна звітність.

1. Управлінські рішення щодо структури балансу повинні бути спрямовані на раціональність і формування цільової структури капіталу.

Цільова структура капіталу – внутрішній фінансовий критерій, згідно з яким формується співвідношення власного та позикового капіталу для конкретного суб'єкта. Вона формується шляхом комплексного врахування всіх внутрішніх факторів і зовнішнього середовища функціонування підприємства, а також цільового ставлення до перспективи розвитку бізнесу.

Рішення щодо структури балансу повинні бути спрямовані на усунення індивідуальних темпів зростання активів і зобов'язань, співвідношення позик і власних джерел, а також непропорційних поточних і основних активів, з іншого боку. Непропорційна сума може призвести до недостатнього забезпечення власними оборотними коштами, внаслідок знизиться рівень ліквідності. За відсутності власних оборотних коштів, чистого оборотного капіталу (їх від'ємні значення) є небезпечними для бізнесу, оскільки у разі екстреного погашення боргу необхідно буде примусово розпродувати активи або відбудеться «зависання» заборгованості перед кредиторами.

При управлінні фінансовою структурою капіталу фінансовий менеджмент підприємства також повинен враховувати загальноприйняті правила, яких має дотримуватись будь-який вид бізнесу при формуванні цільової структури капіталу: власники бізнесу бажають розумного збільшення частки позикових коштів, кредитори віддають перевагу

коефіцієнту статутного капіталу, чим вища частка власного капіталу, тим менший ризик кредитора.

2. Управління ліквідністю потребує прийняття певних рішень щодо окремих груп оборотних активів. Важливу роль у підвищенні платоспроможності організації відіграє підвищення рівня ліквідності оборотних активів і зменшення частки неліквідних активів.

Приймаючи рішення щодо матеріальних ліквідних активів, слід звернути увагу на наступні моменти:

1) активи, задіяні у виробничому процесі, нестача яких може призвести до проблем з основною діяльністю (зупинка виробничо-технологічних процесів, зниження випуску готової продукції, переривання поставок покупцям тощо);

2) реалізація проблемних активів (неліквідів). Якщо можливо, цю частину активу слід утилізувати за демпінговою ціною;

3) активи, які можуть бути ліквідовані без шкоди для основної діяльності (надлишкові). Реалізація даних активів є чинником збільшення ліквідності, мобілізації додаткового грошового потоку та погашення кредиторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість є фактичною іммобілізацією оборотних коштів підприємства в оплаті, але вона також є природним результатом системи взаєморозрахунків між постачальниками і покупцями. Основним завданням цієї частини управлінського рішення є контроль за поверненням коштів і прискорення повернення дебіторської заборгованості.

Управлінські рішення, які дозволять залучити джерела фінансування на підприємство, в залежності від завдань бізнесу представлено на рисунку 3.5.

Рисунок 3.5 – Управлінські рішення по залученню джерел фінансування в залежності від завдань бізнесу

Джерело: побудовано автором на основі [5,34]

Розмір і структуру короткострокових зобов'язань необхідно оцінювати при прийнятті управлінських рішень щодо ліквідності балансу та платоспроможності підприємства. Особливо небезпечним є їх зростання, якщо при цьому значно зростає частка найдорожчих джерел, у тому числі простроченої податкової заборгованості. У цьому випадку слід вжити заходів для вивільнення всіх можливих засобів шляхом оптимізації ліквідних активів, погашення найтерміновіших (прострочених), а потім і найдорожчих боргів.

При оцінці ліквідності балансу фінансові менеджери повинні враховувати, що високий рівень коефіцієнтів поточної ліквідності означає лише те, що поточні активи офіційно перевищують короткострокові зобов'язання, і характеризує лише теоретичну здатність обслуговувати зобов'язання. Чи відбудеться цей розрахунок насправді, залежить від оптимізації операційного циклу та раціональної організації грошових потоків.

3. Управління прибутковістю та розподіл прибутку завжди було об'єктом найбільшої уваги керівництва.

Безперечно, аналіз і формулювання цієї частини управлінських рішень є особливо важливим для збиткових підприємств, оскільки необхідно виявити причини збитковості та обґрунтувати можливі резерви усунення або мінімізації.

При формуванні дивідендної політики слід враховувати оптимальність коефіцієнта розподілу чистого прибутку, який є не тільки важливою частиною фінансового менеджменту акціонерних товариств, а й елементом фінансового менеджменту інших форм власності підприємств. Не дозволяється використовувати надприбуток, оскільки це матиме такий же негативний вплив на фінансовий стан, як і збиток для збиткового бізнесу.

4. Складання прогностичної звітності є важливим елементом, який має бути розглянуто при аналізі бухгалтерської (фінансової) звітності.

На практиці значення прогностичних звітних показників полягає в наступному.

1) керівництво може наперед оцінити, наскільки основні показники прогностичного звіту відповідають поставленим на певному етапі завданням, надасть характеристику можливому розвитку компанії, узгодять його розвиток, стратегії дій на довгострокову та короткострокову перспективи.

2) ті, хто приймає управлінські рішення, заздалегідь отримують інформацію про прогнозовані суми доходів, витрат, грошових потоків, активів і джерел фінансування.

Вище перераховані кроки нададуть можливість:

1) на підставі прогнозів доходів і фінансових результатів (прогностичного звіту про прибутки і збитки) оцінити ймовірність отримання доходів і прибутків від основної діяльності та залежність майбутніх прибутків від неосновної діяльності, визначити можливу суму чистого прибутку як надбавка до власного капіталу та джерело виплати дивідендів;

2) визначити розмір і терміни касових розривів на основі прогнозів грошових потоків (прогностичного звіту про рух грошових коштів), а також надасть можливість запобігти даній ситуації;

3) на підставі прогностичного балансу проаналізувати співвідношення і структуру активів і капіталу.

Отже, на основі інформації, котра була отримана з прогностичних звітів можна надати оцінку показникам фінансової стійкості, а також платоспроможності за прогностичний період.

Прийняті управлінські рішення на основі розгляду та оцінки прогностичних звітів дозволяють розробити комплекс заходів, що допоможуть оптимізувати діяльність та відобразити дані заходи у бізнес-плані господарюючого суб'єкта.

5. Процес оптимізації облікової політики пов'язаний з рішеннями фінансових менеджерів, включаючи структуру балансу та фінансові результати. Вирішення цієї проблеми напряму залежить раціональності податкової облікової політики та формування оптимальних податкових планів у рамках чинного законодавства.

Крім того, незадовільний облік може призвести до помилок у розрахунках з контрагентами, бюджетом тощо, а також не дає можливості отримати повну, достовірну та прозору інформацію про діяльність компанії.

За результатами аналізу стану роботи ТОВ «Сумські телекомсистеми» можна зробити висновок, що воно обмежується аналізом виконання плану, а вплив різних факторів на відхилення не розраховується. Крім того, підприємство не використовують сучасні аналітичні методи, які можуть суттєво полегшити процес економічної обґрунтованості управлінських рішень.

3.2 Використання Звіту про фінансові результати в управлінні прибутком господарюючого суб'єкта

Модель управління прибутком підприємства включає в себе низьку складових, серед яких фінансові, правові, організаційні та технічні механізми, а також дана модель використовує методи прогнозування, планування та контролю витрат та доходів для забезпечення підтримки суб'єктом господарювання прийнятного рівня прибутковості протягом тривалого часу.

Щодо трактування поняття «управління прибутком», слід чітко визнати, що прибуток не є основним об'єктом управління, бо його абсолютна величина є результатним показником, який залежить від зміни абсолютної величини інших фінансових показників діяльності підприємства, а саме від доходу та витрат.

Хоча кожен із визначених модулів має свої завдання, реалізація яких має на меті досягнути загальні спільні цілі, які стоять перед моделями управління прибутком, виходячи з функціональних та організаційних характеристик моделей управління прибутком як фінансової складової менеджменту, можна виділити набір незалежних, цілісних і логічно узгоджених цілей, зокрема:

- 1) максимізувати благополуччя власника;

- 2) збільшити ринкову вартість підприємства;
- 3) підтримувати довгострокову конкурентоспроможність;
- 4) забезпечити ліквідність та платоспроможність бізнесу;
- 5) підтримувати достатній рівень самофінансування підприємства;
- 6) підтримувати інвестиційну привабливість.

Для послідовного та ефективного управління прибутком необхідно передбачити створення відповідної організаційної та методичної основи для функціонування даних систем у бізнесі, у котрій головне місце займає бухгалтерське та аналітичне забезпечення цього сегменту управління.

Абсолютний розмір прибутку, як фінансовий показник роботи підприємства, відображається в обліку та звітності, а також на його формування впливає багато факторів зовнішнього середовища [23]:

- 1) встановлений державою порядок формування операційного доходу;
- 2) процедури оподаткування прибутку;
- 3) використані методи калькулювання собівартості послуг;
- 4) визначення нереалізованих доходів і витрат, балансового прибутку.

Процес формування систем обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком господарюючого суб'єкта є безперервним і цілеспрямованим процесом відбору актуальних інформаційних показників бухгалтерського та необлікового характеру, які будуть використовуватися для планування, аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень. Система інформаційних показників повинна не тільки відображати загальний обсяг діяльності, розмір та структуру доходів і витрат, а й розкривати інформацію про фактори, що на них впливають, а саме про особливості елементів обраної облікової політики, події після дати балансу, інфляційні впливи на результативні показники фінансової діяльності.

Індикатори звітності класифікуються за ступенем впливу, до першого рівня входять показники, які є більш важливі та бажані, до другого – показники, що відносяться до показників, які перебувають у факторних зв'язках першого рівня пріоритетності; аналогічно, формується третій рівень і всі наступні пріоритетні системи.

Під час формування пріоритетних систем враховують ієрархічні угруповання показників управління прибутком підприємства та різних сфер діяльності.

Отже, величина чистого операційного прибутку залежить від величини виручки (рівня цін; обсягу та структури продажів), витрат операційної діяльності (обсягу та структури виробництва) та розміру податків (зміна податкових ставок, наявність пільг).

Тому основним призначенням різноманітних показників у системі управління прибутком є чітке відслідковування факторів, що впливають на його величину, щоб сформувати концепцію розвитку компанії та зрештою зосередитися на стратегічному зростанні прибутковості.

Показники звітності не лише висвітлюють те, що відбувається в бізнесі, але й є результатом рішень керівництва щодо управління прибутком на основі облікової інформації.

На наш погляд, крім фінансової та управлінської звітності, важливою є також звітність оперативного характеру, яка спрямована на висвітлення формування та використання прибутку. Тому реалізовано метод, згідно з яким різні звіти використовуються для відповідних потреб їх користувачів.

Операційна звітна інформація формується в процесі ведення так званого «проблемного управлінського обліку», який має на меті зосередити увагу на проблемних зонах, в яких формується фінансова діяльність підприємства.

Будь-який облік покликаний надавати своїм споживачам корисну та різноманітну інформацію, водночас створюючи єдину систему, яка функціонує як інструмент управління прибутком, який об'єднує окремі види діяльності, а також правові та економічні процеси.

Враховуючи роль, яку відіграє надання управлінської фінансової інформації, та об'єктивну необхідність публічної звітності суб'єктів господарювання перед іншими підприємствами через публічну фінансову звітність, рекомендується зупинитися на більш детальному розгляді

особливостей фінансової звітності, її вплив на управління прибутком та взаємозв'язок фінансового та управлінського обліку.

Необхідну інформацію для моделі управління прибутком підприємства, можна знайти у Звіті про фінансові результати, в якому відображені основні складові формування прибутку за звітний період, а також у балансі та примітках до фінансової звітності.

Зауважимо, фінансова звітність має подвійне значення для моделі управління прибутком компанії, зокрема:

1) інформація фінансової звітності є основою для ретроспективного аналізу, та фінансово-математичного відображення тенденцій і трендів, а також дає можливість спрогнозувати та спланувати основні фінансові показники діяльності бізнес-суб'єкта;

2) фінансова інформація доступна зовнішнім особам і може бути використана ними для оцінки результатів діяльності підприємства, у зв'язку з чим постає питання інформаційної прозорості діяльності суб'єктів господарювання (компанії далеко не завжди охоче оприлюднюють фінансову інформацію про свою господарську діяльність).

Управління прибутком підприємства має починатися з оцінки прибутковості підприємства, яка може включати аналіз динаміки та структури фінансової звітності, розрахунок показників рентабельності, факторний аналіз прибутку (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Оцінка динаміки та структури Звіту про фінансові результати ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2019-2021 роки

Показники	Зміни (+/-)			2021 / 2020
	2019	2020	2021	
				2021

				9 р .	
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	у %	тис. грн.
Чистий дохід від реалізації продукції	10725,6	12891,5	12500,7	116,6	1775,1
Інші операційні доходи	472,2	585,9	250	52,9	-222,2
Разом доходи	11197,8	13477,4	12750,7	113,9	1552,9
Собівартість реалізованої продукції	5710,2	5927,6	6251,5	109,5	541,3
Інші операційні витрати	4873,7	7127,8	6006,5	123,2	1132,8
Інші витрати	402,3	325,0	50,3	12,5	-352,0
Разом витрати	10986,2	13380,4	12308,3	112,0	1322,1
Фінансовий результат до оподаткування	211,60	97,0	442,4	209,1	230,8
Податок на прибуток	38,10	17,50	79,70	209,2	41,6
Чистий прибуток (збиток)	173,5	79,5	362,7	209	189,2

Джерело: побудовано автором

Оцінка динаміки і структури Звіту про фінансові результати ТОВ «Сумські телекомсистеми» дає можливість зробити наступні висновки:

1) у звітному році підприємством отримано прибуток в сумі 362,7 тис. грн., що більше показника 2019 року на 189,2 тис. грн. і показника 2020 року на 283,2 тис. грн.

2) структура Звіту за аналізований період не змінилася, що вказує на дотримання підприємством обраної стратегії розвитку. Зараз в структурі доходів превалює чистий дохід від реалізації становить 98%, інші доходи становлять 2%. Тож необхідно зазначити, що значний вплив зміну величини прибутку за аналізований період не спричинило зменшення доходів;

3) позитивним є той факт, що темпи зростання виручки від реалізації є вищими зростання собівартості реалізованих послуг;

4) у загальній сумі витрат підприємства найбільшу питому вагу (50,8%) займає собівартість реалізованих послуг, майже 49% становлять інші операційні витрати і протягом аналізованого періоду структура витрат не змінилася.

Показники рентабельності описують ефективність роботи всього підприємства, прибутковість окремих сфер діяльності, окупність витрат

тощо. Дані показники описують кінцевий результат управління дещо поглиблено, ніж прибуток, тому що їх величина показує відношення ефекту до наявних або використаних ресурсів.

Оцінка прибутковості (рентабельності) діяльності господарюючого суб'єкта проводиться за участі великої кількості показників, розрахунок яких представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Показники рентабельності ТОВ «Сумські телекомсистеми» за 2019-2021 роки

Показники	Зміни (+/-)			у %
	2019	2020	2021	
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	
Рентабельність продажу, %	46,76	54,02	49,99	3,23
Загальна рентабельність власного капіталу	4,70	2,12	8,94	4,25
Чиста рентабельність власного капіталу	3,85	1,73	7,33	3,48
Загальна рентабельність ОЗ і запасів	3,91	2,22	14,19	10,27
Чиста рентабельність ОЗ і запасів	3,21	1,82	11,63	8,42
Коефіцієнт окупності власного капіталу	2,38	2,81	2,53	0,15
Період окупності власного капіталу	25,96	57,66	13,64	-12,32

Джерело: побудовано автором

На основі даних таблиці можемо зробити висновок, що протягом періоду, який аналізується на фоні загальної прибутковості діяльності відзначається помітне покращення ефективності використання підприємством майна і джерел його формування. На підприємстві рентабельність реалізації збільшилась на 3,23%, що склало в звітному періоді 49,99%; порівняно з 46,76% у 2019 році. Це означає, що одна грошова одиниця реалізованих товарів принесла майже 50 одиниці чистого прибутку.

Загальна рентабельність власного капіталу вказує, що кількість прибуткових одиниць від всіх видів діяльності, що припадає на 1 гривню власних коштів становить 8,94 грн., що порівняно з попереднім періодом

збільшилась на 4,25 грн. Отже, бачимо, що відбиття власних коштів на базовому підприємстві значно збільшується і має достатній за економічними оцінками розмір.

Що стосується чистої рентабельності власного капіталу у 2021 році складала 7,33, а у 2019 році – 3,85. Тобто бачимо що кожна грошова одиниця, викладена власником компанії у звітному періоді принесла на 3,48 гривень чистого прибутку більше, ніж у 2019 році.

Загальна та чиста рентабельність основних засобів та запасів становить 14,19 грн. та 11,63 грн. відповідно, що порівняно з попередніми періодами збільшилась на 10,27 грн. та 8,42 грн., дана динаміка є позитивною.

Також відбулося не значне збільшення коефіцієнту окупності власного капіталу на 0,15. Таким чином, ефективність роботи компанії ТОВ «Сумські телекомсистеми» є високою, а окупність власного капіталу становить близько 14 років, в порівнянні з 2019 роком термін зменшився на 12 років. Це значно перевищує окупність альтернативних інструментів. Тому вважаємо, що управління власним капіталом знаходиться на належному рівні.

Необхідно уточнити питання інформаційної прозорості та моделі управління прибутком діяльності підприємства, зокрема визначити форму узгодження та порівняння фінансового та управлінського обліку, тоді як підприємства зазвичай ведуть і фінансовий, і управлінський облік, тобто це об'єктивно необхідно і ні в якому разі не може вважатися порушенням закону.

Фінансовий та управлінський облік відіграє велику роль для вирішення різноманітних завдань і цілей, хоча має єдину інформаційну базу та використовує загальні методи та технології, тому може констатувати, що метою управлінського обліку є забезпечення надійною, повною та оперативною інформацією фінансового менеджменту про основні параметри фінансово-господарської діяльності, а фінансовий облік, в свою чергу, зводить, обробляє, оптимізовує та підготовлює фінансову інформацію про господарську діяльність підприємства з метою оприлюднення публічної фінансової звітності.

Прибуток підприємства є стандартом вимірювання ефективної діяльності господарюючого суб'єкта. Рівень прибутку підприємства залежить від багатьох характеристик: від галузі, здатності керівника успішно здійснювати господарську діяльність. Середній рівень прибутку по галузі представляє ринкові та інші зовнішні чинники, які дають оцінку ефективної діяльності суб'єкта господарювання, і є основним регулятором галузевого «переливу капіталу» з вищою ефективністю використання. У той же час капітал зазвичай переміщається до сегментів ринку, що характеризуються великими незадоволеними потребами, що сприяє більш цілісному підходу до задоволення соціальних та індивідуальних потреб.

Кризовий стан визначається впливом вищезазначених чинників, однак на цій основі необхідно розробити єдину процедуру, яка має бути підпорядкована єдиній меті. Необхідні завдання запропонованого підходу згруповано на рисунку 3.6.

Рисунок 3.6 – Головні завдання запропонованого підходу

Джерело: побудовано автором

Також, необхідно пам'ятати про циклічний характер управління маркетинговою діяльністю на господарюючому суб'єкті. Таким чином, аналогія з циклічним розвитком бізнесу та економіки в цілому є доречною.

Звіт про фінансові результати підприємства має бути уніфікованим, тобто статистичний звіт не повинен повторювати показники фінансового звіту. Фінансова звітність має бути деталізована за видами діяльності. Запровадження внутрішньогалузевих звітів є доцільним і забезпечує керівний орган інформацією, необхідною для прийняття рішень.

3.3 Формування внутрішньої звітності про фінансові результати підприємства

Провівши аналіз формату зовнішньої звітності та чинних українських систем управління, слід звернути увагу на відповідність їх вимогам чинного законодавства щодо відображення інформації, яка підлягає обов'язковому розкритті, а також її відображення у внутрішніх звітах, які не аналізують показники економічних операцій, що відбулися, а також тенденції їх зміни та причинно-наслідковий зв'язок.

У сучасних умовах ведення бізнесу такий підхід, чутливий до явищ економічної кризи, є нерозумним, оскільки обмежує корисність інформації потребами управління. Ще один аспект проблеми є у тому, що звітність готується лише для зовнішніх користувачів, внаслідок чого збільшення кількості звітів призводить до зниження їх цінності для кінцевих користувачів.

У величезній кількості даних, які надають сучасні підприємства, «розмивається» важлива інформація. У такий спосіб, виникає наступний парадокс: бажання досягти більшої прозорості за рахунок більшого розкриття інформації призводить до потоку таблиць і зниження прозорості корпоративної діяльності.

Подібний висновок можна екстраполювати на проблему підготовки внутрішніх звітів, оскільки керівники перевантажені необхідною та непотрібною інформацією, що призводить до зниження ефективності управління, бо не допомагає зосередити увагу на проблемних аспектах, що є ключовим у кризових ситуаціях та не дозволяє швидко знайти вихід з даної ситуації. Враховуючи невідповідність обсягу звітної інформації сучасним умовам ведення бізнесу, вважається, що звіт не інформує користувачів про можливий розвиток господарюючого суб'єкта за заданою стратегією, а також не дозволяє оцінити ризики, які можуть мати зв'язок з діяльністю підприємства в кризових умовах.

Слід звернути увагу на запити внутрішніх користувачів про аналіз тенденцій зміни та відхилень показників ефективності з урахуванням факторів таких змін та вплив ризиків на результати діяльності підприємства.

Щоб задовольнити вищевказані вимоги користувачів і забезпечити динамічність внутрішньої звітності, ми рекомендуємо форматний підхід до підготовки, включаючи підготовку Звітів про фінансові результати з різними показниками, з різним рівнем деталізації та узагальнення в залежності від напрямку їх подальшого використання.

Ми підтримуємо позицію, що кожна форма звітності має єдиний формат і неможливо візуалізувати інформацію, оскільки існує кілька видів економічного аналізу (горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний), кожен з яких вимагає надання відповідної інформації керівникам. Згрупована інформація в єдиний формат буде містити або недостатньо, або надлишкову кількість інформації, яка не дасть можливість керівництву прийняти ефективні управлінські рішення.

За допомогою запровадження форматного підходу до внутрішніх звітів можна покращити чинну практику внутрішньої звітності шляхом адаптації організаційних принципів фінансового обліку до вимог користувачів. Тому основним напрямком реалізації даного підходу є затвердження розпорядчих документів, у тому числі наказ про облікову політику, у формі внутрішніх звітів необхідного формату та підтвердження повноважень відповідних посадових осіб щодо їх складання та надання користувачам у встановлений термін.

Впровадження підходу внутрішнього формату звітності на практиці за запитом користувача забезпечує доречність звітності та її адресність, що допомагає покращити реагування менеджерів на проблеми та прийняття рішень за рахунок скорочення часу, необхідного для обробки звітів.

Основні стимули для підготовки внутрішніх звітів у форматах запитів користувачів наведено на рисунку 3.7.

Рисунок 3.7 – Основні стимули для підготовки внутрішніх звітів у форматах запитів користувачів

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Основним питанням у процесі розробки для підготовки внутрішніх звітів є дотримання стандартів звітності в тому форматі, який вимагають користувачі.

Проаналізувавши вимоги чинних нормативно-правових актів до складання та подання фінансових звітів, (рис. 3.8), слід зазначити, що вони мають обмежену відповідність внутрішнім вимогам користувачів щодо підготовки інформації, необхідної керівникам для прийняття управлінських рішень, які забезпечать економічну безпеку бізнесу та мінімізують фактори ризику.

Законодавчо встановлені вимоги до звітності фактично є стримуючим чинником у розробці форм внутрішньої звітності, оскільки недостатньо враховують особливості сформованої на підприємстві системи управління та стратегії його діяльності. Зосередження лише на вимогах до звітності згідно з чинним законодавством, у свою чергу, є результатом нечіткості формулювання запитів на інформацію.

Рисунок 3.8 – Вимоги до фінансової звітності

Джерело: побудовано автором на основі [7]

На підставі аналізу різних наукових робіт, може виокремити наступні завдання, які поставлені перед бухгалтерським звітом про фінансові результати, орієнтований на зовнішніх користувачів, наведено на рис. 3.9.

Рисунок 3.9 – Завдання звітності орієнтовану на зовнішніх користувачів

Джерело: побудовано автором

Ми вважаємо, що, крім вимог щодо схвалення регуляторних органів, вимоги до внутрішньої звітності для забезпечення її адресності повинні включати:

1) спеціалізація – внутрішня звітність повинна формуватися на прохання керівників і рівень деталізації інформації залежить від певних обставин;

2) оперативність – головною перевагою внутрішніх звітів є швидке доведення їх до управлінського персоналу;

3) конфіденційність – внутрішні звіти повинні бути спрямовані конкретній особі та надаватися особам, які мають до них доступ;

4) розуміти доступність зв'язку «стратегія-результат»;

5) своєчасність пред'явлення;

6) послідовність викладу та подання інформації.

Дотримання вищезазначених вимог надасть можливість реалізувати форматний підхід у розробці внутрішніх звітів. Формат даного звіту повинен повністю розкривати зміст його показників і бути зрозумілим користувачу інформації.

Важливим аспектом побудови моделі внутрішньої звітності є проблема змістовного наповнення кількості та рівня аналізу показників, яка може бути вирішена лише за допомогою формування чіткого інформаційного запиту з боку тих, хто безпосередньо використовує звітні показники для прийняття рішення.

Враховуючи наведену ситуацію, систематизовано вимоги користувачів внутрішньої інформації та запропоновано модель фінансової внутрішньої звітності діяльності, елементи якої визначено як Звіт про фінансові результати, Звіт про розподіл прибутку та Звіт про використання прибутку (рисунок 3.10).

Рисунок 3.10 – Модель внутрішньої звітності про фінансові результати діяльності у форматі запитів користувачів

Джерело: побудовано автором на основі [23]

Основним напрямком підготовки внутрішніх звітів у формі запитів користувачів є відображення елементів фінансових результатів та їх

формуючих факторів, аналіз тенденцій та планування ефективних показників. Формування внутрішньої звітності на основі запропонованої моделі дозволяє керівникам отримувати планову та актуальну інформацію будь-якого рівня аналізу та деталізації з урахуванням завдань, які стоять перед керівниками.

При складанні звіту про фінансові результати у форматі оцінки виконання планових показників діяльності обов'язкова розбивка за видами діяльності та звітним періодом, абсолютні та відносні відхилення та причини їх виникнення. У Звіті про фінансові результати у форматі, що оцінює його динаміку, рекомендовано відображати інформацію про елементи фінансових результатів за видом діяльності, відхиленнями та темпами зростання показників.

Використання формату структурної оцінки фінансових результатів передбачає розкриття такої інформації, як розмір і питома вага елементів фінансових результатів у розрізі видів доходів і видатків, абсолютні та відносні відхилення показників звітного періоду від показників попереднього періоду. Залежно від інформаційних потреб користувача внутрішні звіти в даному форматі можуть бути представлені зведено як фінансові результати за різними видами діяльності або результати за окремими видами діяльності. На практиці, інформація про структуру фінансових результатів операційної діяльності найбільше потрібна керівникам.

З метою виявлення тенденцій зміни показників вважаємо зручним використовувати формат оцінки темпів зростання фінансових результатів для складання внутрішнього звіту про фінансові результати та рекомендуємо відображати інформацію про темпи зростання фінансових результатів залежно від виду діяльності та аналізованого періоду.

Для визначення ступеня покриття витрат та проведення аналізу беззбитковості основних видів діяльності ми рекомендуємо використовувати формат, в основу якого покладено вихідну інформацію про наступне: змінні та постійні витрати, маржинальний дохід, прибуток від виконання послуг, а в

якості показників ефективності – точка беззбитковості та запас міцності підприємства.

Щоб проаналізувати вплив подій після дати балансу на операційні результати в майбутніх звітних періодах, ми рекомендуємо, щоб Звіт про фінансові результати розкривав значення впливу та наслідків подій, щоб надати додаткову інформацію про ситуацію, яка існувала на звітну та після балансову дати на показники доходів та витрат, в залежності від їх виду.

Слід звернути особливу увагу на події, які можуть відбутися після дати балансу, наприклад оголошення банкрутства та продаж запасів, що свідчить про те, що оцінка його чистої вартості реалізації станом на поточний рік є необґрунтованою, а виявлені помилки або порушення законодавства, які спотворили дані фінансової звітності, є найбільш поширеним у господарській практиці та безпосередньо впливають на чистий прибуток підприємства.

У сучасних реаліях ведення бізнесу неможливо планувати фінансові результати без оцінки впливу змін облікової політики на результати діяльності. Зважаючи на це, ми вважаємо, що через зміни в статуті підприємства (наприклад, збільшення відсотка резервного капіталу, що вираховується з чистого прибутку, зміни в напрямку розподілу прибутку) або в результаті змін, вжитих для забезпечення того, щоб події або операції достовірно відображені у фінансовій звітності компанії дали можливість надати менеджерам інформацію про ймовірні результати впливу змін облікової політики на показники ефективності, використовуючи показники за звітний період як базові значення.

Менеджери можуть запитувати інший набір показників, щоб оцінити вплив змін в обліковій політиці детально. Може знадобитися інформація про його вплив на витрати впровадження, витрати на господарську діяльність.

Дані звітності використовуються з метою планування фінансових результатів діяльності на майбутні звітні періоди, оптимізації діяльності через складові облікової політики господарюючого суб'єкта. Доступ до цієї інформації також дозволить керівництву визначити причини розбіжностей у

сумах доходів і витрат за попередній та звітний періоди щодо процедур бухгалтерського обліку, затверджених обліковою політикою.

Для ефективної оцінки та аналізу співвідношення отриманих фінансових результатів та ресурсів, витрачених на отримання відповідних результатів, ми рекомендуємо надати керівництву внутрішній звіт про фінансові результати у форматі оцінки прибутковості бізнес-суб'єкта, де будуть відображати вихідні та результативні показники, а також відхилення з детальною характеристикою причин зміни даних показників. Звіти можуть відображати інформацію про витрати, дохід і показники рентабельності ресурсів на основі інформаційних потреб.

З метою оптимізації фінансових результатів ми рекомендуємо вищому керівництву провести аналіз чутливості показників ефективності до зміни продажів продукції та зростання прибутку до оподаткування на основі підготовлених звітів про фінансові результати, сформованого у необхідному форматі.

У звіті пропонуємо відображати значення звітних і попередніх показників виробничого і фінансового левериджу, а також їх відхилення. Показник виробничого левериджу характеризує здатність впливати на обсяг прибутку основного виду діяльності за рахунок зміни обсягу виробництва та зміни співвідношення змінних і постійних витрат у структурі собівартості.

Менеджери використовують фінансовий леверидж для аналізу впливу змін в обсязі та структурі власного та позикового капіталу на фінансові показники.

Звіт про фінансові результати, складений у вигляді оцінки чутливості показників ефективності до зростання продажів і зміни прибутку до оподаткування, рекомендовано керівництву для планування обсягів виробництва з метою отримання запланованого розміру прибутку та оптимальної структури капіталу, з можливими фінансовими ризиками.

Також важливий аналіз податкового навантаження для пошуку шляхів мінімізації податкових відхилень та оптимізації суми фінансового результату до оподаткування в наступному звітному періоді.

З метою здійснення внутрішнього контролю за розподілом залишків нерозподіленого прибутку підприємства та забезпечення оптимізації структури розподілу капіталізованого та споживчого прибутку відповідно до стратегії підприємства, рекомендується надати Звіт про розподіл прибутку керівництву господарюючого суб'єкта.

Статті в цьому звіті необхідно згрупувати відповідно до затвердженого бізнесом напряму розподілу прибутку (рис. 3.11).

Рисунок 3.11 – Запропоновані вдосконалення щодо розподілу прибутку
Джерело: побудовано автором

У цьому форматі звіту також бажано розмістити статті про нерозподілений прибуток на початок і кінець звітного періоду, суму чистого прибутку за звітний період і т.д.

Якщо виникає необхідність проведення внутрішнього контролю за ефективністю використання прибутку рекомендуємо скласти Звіт про використання прибутку з відображенням фондів на початок та кінець аналізованого періоду, створених за рахунок прибутку.

Подана таким чином інформація дає змогу керівництву господарюючого суб'єкта оцінити відповідність напряму використання прибутку стратегії їх діяльності та на основі цього внести корективи в стратегію управління.

Враховуючи вищезазначені принципи, запропонований розподіл та використання прибутку дає можливість інформаційним показникам, що складаються згідно форм внутрішніх звітів, слугувати інформаційною основою для оперативного моніторингу та ефективного управління.

Запропонована модель передбачає, що її структурні елементи (Звіт про фінансові результати, Звіт про розподіл прибутку, Звіт про використання прибутку) можуть містити періодичну та разову звітність.

Періодичні звіти формуються за стандартною формою, для конкретного користувача та мають визначену періодичність складання. Їх

призначення – оперативно інформувати менеджерів про поточний стан підприємства. Вище керівництво може встановлювати спеціальні вимоги до звітності, якщо це необхідно для отримання відповідної облікової та аналітичної інформації.

Метою спеціального звіту є отримання можливості проаналізувати тенденцію зміни показників у кожному періоді та проаналізувати прогноз зміни показників у майбутньому звітному періоді. Спеціальні звіти також можуть містити рекомендації щодо усунення недоліків діяльності та вирішення проблем, подолання чи мінімізація наслідків кризових явищ.

Ми вважаємо, що внутрішня звітність повинна дозволити керівництву визначити взаємозв'язок між результатами, доходами, витратами та особами, відповідальними за досягнення відповідних результатів, або особами, уповноваженими контролювати їх формування. Такий підхід можна реалізувати шляхом складання періодичних та спеціальних звітів про структурні підрозділи, центри відповідальності, відповідальних осіб.

Основним напрямком модернізації системи менеджменту в цілому і систем бухгалтерського обліку зокрема є розвиток теоретичних і прикладних аспектів внутрішньої фінансової звітності.

Позиціонування системи бухгалтерського обліку на інформаційні вимоги користувача вимагає впровадження форматного методу внутрішнього звіту. Він використовується для формування внутрішньої звітності про фінансові результати, дозволяючи менеджерам відстежувати причинно-наслідкові зв'язки та тенденції, зосереджуючи увагу керівництва на найважливіших питаннях.

Розроблена модель внутрішнього звітування про фінансові показники формату запиту користувача надає ключові елементи внутрішньої інформації користувачів (Звіту про фінансові результати, Звіту про розподіл прибутку, Звіту про використання прибутку) і вибір форматів запитів, призначених для задоволення їхніх потреб у фактичних і очікуваних показниках для підвищення прибутку.

Внутрішня звітність у форматі, який вимагається користувачем, допомагає надати керівникам корисну інформацію про поточний стан справ та ймовірні результати діяльності з урахуванням подій після дати балансу, ризиків господарської діяльності, наслідків кризових ситуацій.

Запропонований підхід дає можливість керівництву суб'єкта господарювання відслідковувати зв'язки між вибраними стратегіями підприємства, результатами їх реалізації та факторами, які на них впливають, що сприяє своєчасному внесенню відповідних коректив і управлінських рішень, які скорочують час, витрачений на розробку, прийняття та впровадження.

Врахування факторів відповідальності при підготовці внутрішніх звітів у формі запитів користувачів, що реалізується шляхом підготовки періодичних та спеціальних звітів за структурою (центр відповідальності, відповідальна особа), дозволить відслідковувати «витрати (доходи) – відповідальна особа – фінансові результати».

ВИСНОВКИ

У науковій роботі здійснено узагальнення та запропоновано вирішення актуальної наукової проблеми: обґрунтування теоретико-методичних засад формування концептуальної основи та особливостей практичного провадження окремих аспектів формування, аналізу та практичної імплементації показників Балансу («Звіту про фінансовий стан») підприємства в умовах транспарентності. Результати проведеного дослідження дозволили зробити такі висновки:

1. Запропоновано авторську інтерпретацію поняття «фінансові результати», котра, на відміну від існуючих тлумачень, визначає фінансові результати як узагальнюючі показники ефективної діяльності підприємства за аналізований проміжок часу, що визначаються як різниця між доходами та витратами господарюючого суб'єкта, внаслідок чого збільшується чи зменшується капітал даного бізнес-суб'єкта.

2. На підставі чинної законодавчо-нормативної бази побудовано структурну схему формування сучасного Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), як окремої форми фінансової звітності, з ідентифікацією основних розбіжностей щодо методики формування його окремих компонент згідно Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Міжнародних стандартів фінансової звітності.

3. Обґрунтовано місію, розглянуто методику поетапної організації фінансового аналізу в процесі оцінки Звіту про фінансові результати підприємства. Ретельний аналіз показників даного звіту за звітний період виступає невід'ємною частиною управління господарюючим суб'єктом, який дасть можливість поліпшити фінансове становище господарюючого суб'єкта. Рекомендується поетапно аналізувати Звіт про фінансові результати та групувати показники, щоб найбільш об'єктивно визначити можливість фінансової загрози.

4. Виокремлено систему показників (на основі даних Звіту про фінансові результати), з ідентифікацією окремих компонент, для цілей аналізу фінансової стійкості окремого підприємства.

5. Аналіз джерел нормативно-правового спрямування дозволяє зауважити, що законодавча база для здійснення обліку фінансових результатів представлена в Україні достатньо значною кількістю законів, постанов, положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, проте, існує ряд невідповідностей, що потребують вирішення з метою недопущення перекручень та неточностей облікової інформації. Зокрема, для приведення уніфікованої класифікації доходів та витрат пропонується наводити єдині підходи в П(С)БО та Податковому кодексі, що розроблені на основі МСБО.

6. В управлінні суб'єкта господарювання головне місце займає інформаційне забезпечення. Без належного інформаційного супроводу неможливо прийняти якісні, обґрунтовані управлінські рішення, проаналізувати результати діяльності та змодельовати перспективну стратегію розвитку. Відповідно, визначальним фактором прийняття ефективних стратегічно-управлінських рішень є інформаційно-аналітичне забезпечення. В ході дослідження, ідентифіковано інструментарій проведення аналізу фінансового стану підприємства.

7. Визначено алгоритм використання показників Звіту про фінансові результати для прийняття управлінських рішень та в управлінні прибутком суб'єкта господарювання.

8. Удосконалено та розроблено нову форму Звіту про фінансові результати, яка полягає у покращенні інформованості різних груп користувачів щодо даних корисних для прийняття рішень стосовно діяльності ТОВ «Сумські телекомсистеми».

9. Розроблено модель формування внутрішньої звітності про фінансові результати підприємства у форматі запитів користувачів. Дана модель сприятиме забезпеченню управлінського персоналу інформацією щодо поточного стану справ та можливих результатів діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 263 с.
2. Будько О.В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Ефективна економіка*. 2013. № 1. С. 20–23
3. Бурковська А. В., Горошко В. Г. Звіт про фінансові результати: особливості складання за міжнародними та національними стандартами в Україні. *Агросвіт*. 2014. № 1. С. 34–38.
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: Рута, 2001. 672 с.
5. Даньків Й.Я. Алгоритм прийняття управлінських рішень на основі аналізу спеціалізованої фінансової звітності. Вісник Одеського національного економічного університету. 2015. № 4 (82). С. 81–95.
6. Довжик О.О., Подгорський В.П. Звіт про фінансові результати: підходи та особливості складання відповідно до міжнародного досвіду. *Агросвіт*. 2022. № 17-18. С. 54–60.
7. Довжик О.О., Подгорський В.П. Особливості складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) підприємства відповідно до міжнародних та національних стандартів в умовах транспарентності. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : матеріали IV Міжнар. наук. – практ. конф. (м. Полтава, 20-21 квітня 2022 р.). Полтава : ПДАУ, 2022. С. 146–150.
8. Завгородній В. П. Бухгалтерський облік, контроль і аудит в умовах ринку. Київ: «ДІКсі», 1997. 832 с.
9. Інструкція «Про затвердження плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції з його застосування». Наказ МФУ від 30.11.99 р. №291. [Електронний ресурс] / Назва з титульного екрану – Режим доступу: <https://cutt.ly/G1XwLuu> (дата звернення 29.11.2022 р.).

10. Каменська Т. Міжнародні стандарти фінансової звітності в Україні: сучасний стан, практика і проблеми впровадження. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2012. № 12. С. 39–43.
11. Климко Г.Н. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Київ: Знання, 1997. 743 с.
12. Кошкалда І.В. Особливості складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) відповідно до національних та міжнародних стандартів. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки*. 2014. № 4. С. 15-23.
13. Лугуєва Р. Г. Роль та функції прибутку як найважливішої категорії ринкових відносин. *Актуальні питання сучасної економіки*. 2014. №1. С. 11 – 124.
14. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) [Електронний ресурс] / Назва з титульного екрану – Режим доступу: <https://cutt.ly/yIUTEDf> (дата звернення 29.11.2022 р.).
15. Мочерний С. В. Основи економічної теорії. Київ: «Академія», 2001. 471 с.
16. Назаренко І.М. Бухгалтерський облік і звітність — інформаційна платформа управлінського процесу. *Бізнес Інформ*. 2015. 12. С. 250–257.
17. Назаренко О. В., Лукаш Р. В. Фінансові результати: сутність та особливості організації бухгалтерського обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 22. С. 19-25
18. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс] / Назва з титульного екрану – Режим доступу: <https://cutt.ly/bEWMcMX> (дата звернення 29.11.2022 р.).
19. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія). Київ: КНЕУ, 2002. 240 с.
20. Патарідзе-Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Економіка. Управління. Інновації*. Серія: Економічні науки. 2010. № 2.

21. Подгорський В.П. Міжнародні стандарти фінансової звітності: особливості складання Звіту про фінансові результати підприємства. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента (15-19 листопада 2021 р.). Суми, 2021. С. 279.

22. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. К.: КНЕУ, 2001. 457 с.

23. Степаненко Т.О. Фінансова звітність як інформаційна база аналізу фінансового стану підприємства. Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Харків, 5 лист. 2019р.). Харків, 2019. С. 133–136.

24. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність. Київ: Алерта, 2011. 976 с.

25. Труфіна Ж.С. Облік і контроль формування фінансових результатів операційної діяльності підприємств: теорія, методика, організація. Київ, 2010.

26. Удосконалення методики та організації обліково-аналітичної роботи в сучасних умовах господарювання. Київ: Кондор, 2016. 244 с.

27. Харламова О.В. МСФЗ звітність: новації в розкритті інформації. *Все про бухгалтерський облік*. 2013. № 33 (2013). С. 42–47.

28. Худолій Л. М. Теорія фінансів: навчально-методичний посібник. Київ: Європ. ун-ту, 2003. 167 с.

29. Шипіна С.Б. Зарубіжний досвід розкриття інформації про фінансові результати у фінансові звітності та МСФЗ. Науковий вісник ХДУ. Серія економічні науки. 2016. Вип. 17/ 4. С. 147–150.

30. [Cohen, S.](#), [Manes Rossi, F.](#), [Mamakou, X.](#) and [Brusca, I.](#) (2022), "Financial accounting information presented with infographics: does it improve financial reporting understandability?", [Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management](#), Vol. 34 No. 6, pp. 263-295.

URL:<https://doi.org/10.1108/JPBAFM-11-2021-0163> (дата звернення 03.11.2022).

31. [Magerakis, E.](#) (2022), "The importance of managerial discretion on managerial ability–firm cash holding nexus", *Management Decision*, Vol. 60 No. 12, pp. 3275-3303. URL:<https://doi.org/10.1108/MD-07-2021-0991> (дата звернення 03.11.2022).

32. [McCartney, S.](#) and [Arnold, AJ](#) (2012), "Financial capitalism, incorporation and the emergence of financial reporting information", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 25 № 8, стор. 1290-1316. URL:<https://doi.org/10.1108/09513571211275489> (дата звернення 03.11.2022).

33. Nazarenko O. Accounting and economic aspects of the calculation of the integrated assessment index of outsourcing companies. European Science. Scientific journal. 2020. № 1. p. 64—70. URL: <http://www.european-science.sk/storage/journals/essays/1-2020/362.pdf> (дата звернення 03.11.2022).

34. [Pallisserry, F.](#) (2012), "True and fair financial reporting: a tool for better corporate governance", *Journal of Financial Crime*, Vol. 19 No. 4, pp. 332-342. URL:<https://doi.org/10.1108/13590791211266331> (дата звернення 03.11.2022).

